Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

…ССС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…мнай 1921 оной …брийн 21-һээ гарана | № 271 (14291) | 1973 оной ноябриин 18, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

…РЫСӨӨНДЭ ШАЛГАРАГШАД

…бликымнай Министрнүүдэй Совет болон проф…дай областной совет нютагай мэдэлэй предприя…ай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 3-дахи …лай үрэ дүн хаража үзөөд, тогтоол баталан абаба. …ядай республикын Министрнүүдэй Соведэй болон …озуудай областной соведэй дамжуулгын Улаан …нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар иимэ предприяти… барюулха гэбэл:

…стройтрестын» оньһожоруулгын участогай коллек… Участок барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэ… 0,7 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ дааба… 07 процент дүүргэһэн байна;

…нэй лесхозой коллективтэ. Энэ коллектив про… худалдаха түсэбөө 104 процент, ажалай бүтээсэ …үүлхэ даабаряа 125 процент дүүргээ;

…-Үдын хилээмэнэй комбинадай коллективтэ. …о продукци худалдаха түсэбөө 101,5 процент, ажа… бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа 102,5 процент …бэ;

…алай ОРС-ын коллективтэ. ОРС эд бараанай …н түсэбые 111,3 процент, ашаг олзо доход оруул… даабаряа 163 процент дүүргээ.

…бликымнай Министрнүүдэй Соведэй болон обл… соведэй дамжуулгын Улаан туг 2-дохи мүнгэн …удтайгаар иимэ коллективүүдтэ барюулагдаха бо… гэбэл:

…бараанай эрьесын түсэбые 184,9 процент дүүргэһэн …Үдын столовонуудай трестын 15-дахи столовын …ктивтэ;

…бараанай эрьесын түсэбые 102 процент, ашаг олзо оруулха даабари 117,5 процент дүүргэһэн Улаан-…горпищеторгын ажахын тоосооной 78-дахи магази… коллективтэ;

…бараанай эрьесын түсэбые 108,9 процент дүүргэ…бөө хангалгын гуримда ороһон Хяагтын худалдаа …наймаанай конторын 1-дэхи магазинай коллективтэ.

…рдохи һуури мүнгэн шангуудтайгаар иимэ коллек…тэ олгогдобо:

…үүрэй оёдолой фабрикын коллективтэ. Энэ кол… продукци худалдаха түсэбөө 114,7 процент, ажа… бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа 104,3 процент дүүргээ;

…ановска лесхозой коллективтэ. Лесхоз продукци ху…ха түсэбөө 105,4 процент, ажалай бүтээсэ дээшэ… даабаряа 108 процент дүүргэбэ;

…шын промышленностиин управлениин Дээдэ-Үдын …мхозой коллективтэ. Леспромхоз продукци худал… түсэбөө 105,2 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүл… даабаряа 114 процент дүүргээ;

…нгын 8-дахи хилээмэнэй заводой коллективтэ. …укци худалдаха түсэб эндэ 102,1 процент, ажалай … дээшэлүүлхэ даабари 101,2 процент дүүргэ… байна;

…ажанай ОРС-ын коллективтэ. Энэ коллектив эд …ай эрьесын түсэбые 101,1 процент, ашаг олзо …а даабаряа 103,7 процент дүүргээ;

…бадахи һуури мүнгэн шангуудтайгаар иимэ коллек…тэ барюулагдаба:

…бытприбор» комбинадай горбыткомбинадай, Зау… жэшээтэ-туршалгын оньһожоруулагдамал лесхо… Захааминай 7-дохи хилээмэнэй магазинай, Улаан-… һүнэй комбинадай, Улаан-Үдын столовонуудай …н 11-дэхи столовын филиалай («Б» талмай), 35-… «Ландыш» магазинай, горпромторгын 83-дахи ажа… тоосооной магазинай, горхлебторгын 2-дохи магази… коллективүүдтэ.

…уута-Нуурай 4-дэхи хилээмэнэй заводой, Сүхын …ай заводой, Загарайн райбыткомбинадай коллекти… һайн ажал тэмдэглэгдэһэн байна.

ҺАЙШААЛТАЙ ҮҮСХЭЛ ХАЛУУНААР ДЭМЖЭЭ!

Рыгзен Цыбжитов Хэжэнгын аймагай Загаһатын совхоздо хонишоноор хүдэлхэдөө, хэдэн жэлэй туршада ажахын түрүү малшадай зэргэдэ ябана. Тэрэ Доржоханда һамгантаяа жэл бүри зургаан зуугаад түлгэ хони харадаг. Отарань Гүбээ гэжэ бэлшээри һайнтай, гол горхонуудаар элбэг нютагта байрланхай. Нүхэр Цыбжитов жэл бүри хонин бүриһөө 4,2 килограмм нооһо хайшалжа, хонидоо тобир тарганаар тушаадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хонишон Рыгзен Цыбжитов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СЭБЭРЛЭЖЭ ДҮҮРГЭХЭНЬ

Үдын совхозой Баян-Голой отделениин орооһоной тоог дээрэ эртэ үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ болотор таряа сэбэрлэдэг машинануудай таршаганалдаха таһардаггүй байгаа. Отделениин ажалшад ерэхэ жэлэйнгээ ургасын бата һайн үндэһэ бэлдэхэ гэжэ ехэхэн оролдолго гаргаа бшуу. Үрэһэ сэбэрлэлгээ октябриин 24-дэ эхилһэн юм. Мүнөө шэниисын үрэһэн сүм сэбэрлэгдэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдөө. Эдэ үдэрнүүдтэ үрэһэндэ хаагдаха обёос, ешмээн, хара орооһон сэбэрлэгдэжэ дүүрэхэнь. Үрэһэнэй таряа сэбэрлэлгэ, илгалгада хүдэлһэн Нина Кулькова, Цырма Рабжаева гэгшэд илангаяа шалгараа.

Б. ЛАЙДАПОВ

Хори.

АБАҺАН УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЭБДИ

Манай коллектив багахашье һаа, абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада бултадаа оролдодог юм. Эбтэй эетэйгээр ажаллахада, хододоо һайн үрэ дүн туйлагдадаг гээшэ. Һаалишан бүхэн өөрынгөө социалис уялгые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада жэлэй дүрбэн сагта эрмэлзэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролдоходоо, үбэлэй һарануудта харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө 2050 килограмм һү һааха социалис уялга абаһан хүм. Үбэлжэлгээ хүшэр хүндэ байдалда үнгэргэбэшье, хараалһанаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада нүхэдни ехэхэн хүдэлмэри хэжэ гараа һэн. Фермымнай һаалишад хараалһан даабаряа амжалтатайгаар дүүргэжэ, ажахы соогоо түрүүлжэ гараһан байна. Энэ хугасаада би харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө 2.109 килограмм һү һаажа абаа һэм. Ажалдаа оролдосотойгоор хандаһан хүн бүхэн ямаршье бэрхэшээлтэй жэлдэ һайн үрэ дүн туйлажа шадаха гэхэ байнаб.

Бидэ үнеэдээ мэргэжэлтэдэй табиһан рационой ёһоор хараалһан сагтань эдеэлүүлдэг, үдэрэй хэдэн дахин бүлеэн уһаар ундалуулдаг, нэгэ хэмдэ һаадаг заншалтайбди. Фермэдэмнай тэжээл буйлуулдаг цех һайнаар хүдэлгэдэнэ. Бүдүүн тэжээл һайнаар буйлуулжа, талха тарянай зүйлтэй холижо малда эдюулхэдэ, миин үб һэндэ орходоо жэшээгүй үлүү гэжэ үшөө дахин эндэ тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб.

Хэрбээ һү һаалиин ямар нэгэн шалтагаанаар доошолбол, бидэ бултадаа сугларжа, бии байгаа дутуу дундануудаа дары усадхаха гэжэ оролдодогбди. Манай ажалда ажахымнай зоовет-мэргэжэлтэд ехэхэн туһа хүргэдэг. Тэдэнэр саг болзортоо манда ходо ерэжэ, һайн зүбшэл үгэдэг юм.

Үбэлжэлгын хаһада үнеэн бүриһөө 1500 килограмм, аймагай зарим түрүү һаалишад бүришье ехэ һү һаажа абаха тухайгаа Яруунын малшад мэдүүлһэн байна. Тэдэнэй гаргаһан һайн һайхан үүсхэлые бүри мүһэн дэмжээд, манайшье коллектив энэ харюусалгатай үедэ һү һаалияа доошолуулангүй ажаллаха гэжэ һаяхан болоһон суглаан дээрээ шиидээ Энэ харюусалгатай үе — үбэлжэлгын хаһада үнеэн бүриһөө 2100 килограммһаа доошо бэшэ һү һаажа абаха тухайгаа республикынгаа малшадта мэдүүлнэб. Хамта хүдэлдэг нүхэдни мүн лэ иимэ социалис уялга баталан абаад, хэлэһэн үгэеэ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула оролдожо байнхай.

Үбэлжэлгын түрүүшын һарын дүнгөөр манай коллектив хараалһан даабаряа үлүүлэн дүүргэбэ. Байгша ондо үбһэ, һолоомон элбэг, хүсэд хүрэхэ шэмэтэ тэжээлшье яһала бии. Бидэ мүнөө үнеэдээ гурба дахин һаанабди. Һаагдажа абтаһан һүнэйнь хэмжээгээр үнеэдтэ үбһэн, зелёнко үгтэнэ, силос, куузику, талха тарянай зүйл эдюулэгдэнэ.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын дүнгөөр ажалдаа онсо шалгарһан республикымнай олон тоото малшад гүрэн түрынгөө үндэр шагнал хайрада хүртэһэн гээшэ. Хэжэ, бүтээжэ байһан ажални үндэрөөр сэгнэгдэжэ, Октябриин Революциин ордендо хүртэхэ аза талаантай байгааб. Иимэ үндэр шагналда хүртэшоод байхадаа, саашадаа хэжэ байһан хүдэлмэридөө бүри оролдосотойгоор хандажа, хараалһан түсэб, даабаряа үлүүлэн дүүргэхын тулада бүхы хүсэ шадабаряа гаргахын тулада оролдохоб.

Һаалишаднай абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тулада оролдоно, оролдохошье байха гээд нүхэдэйнгөө зүгһөө мэдүүлхэ хүсэлтэйб.

С. ТИМОФЕЕВА,
«Родина» колхозой һаалишан.
Хяагтын аймаг.

…БШАГАЙ БЭРХЭЭР АЖАЛЛАХА

…хаанай адагай һү…мын коллектив эршэ…аараа аймаг соогоо …даг болоһоор үнинэй …нэ ажалша бэрхэ …ив үнгэрэгшэ жэлэй …гэдэ эрхим һай…алдээд, энэ хугасаада …алияа дээшэлүүлжэ …най ашаар һаалишан …абаһан социалис уял…нэрэтэй солотойгоор … байна. Туйлаһан …ынь түлөө тус фер…алишадта КПСС-эй …ай обкомой, Верхов…оведэй Президиумэй, …фсоведэй дамжуулгын … туг барюулагдаһан

…бтэ табан жэлэй шиид… гурбадахи жэлдэ һаа… хараалһан түсэб, даа… болзорһоо урид дүүр… гэхын тулада габшагай бэрхээр ажаллажа гараба. Хурамхаанай адагай һүнэй фермын коллектив гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө һара хахадаар уридшалан дүүргээ. Һаалишан бүхэн даажа абаһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө хандаһанай, харууһалжа байһан үнеэдээ зүбөөр эдеэлүүлжэ, һаажа шадаһанай ашаар, хараалһанаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаба гэжэ онсо тэмдэглэхэ шухала.

Һаяхан болоһон суглаан дээрэ тус фермын коллектив үлэгшэ үедэ 400 центнер һү гүрэндэ худалдаха гэжэ шиидэбэ. Туйлаһан амжалтануудаа саашадань яажа батадхаха тухайгаа тэдэнэр хэлсэхэдээ, үбэлжэлгын үедэ Яруунын малшадай ехэ һүнэй түлөө тэмсэе гэһэн хандалгые зүбшэн хэлсээд, һаалишан бүхэн социалис уялгануудые баталан абаба. Эрхим һаалишан Дыжидма Аймпиловна Гатапова энэ хугасаада харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө 1050 килограмм һү һааха тухайгаа хамта хүдэлдэг нүхэдтөө мэдүүлбэ.

Байгша ондо Хурамхаанай совхозой механизаторнууд орооһо тарянай муу бэшэ ургаса хуряаба. Нийтын адууһа малда хүсэд хүрэхэ зелёнко, сагаан һолоомон абтаа. Үбэлжэлгые ядамаггүй үнгэргэхэ арга боломжо зэндэхи малшадта гүйсэд бии.

В. ГАРМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Хурамхаанай аймаг.

730 КИЛОГРАММААР ЕХЭ ҺҮН

…жэлгын эгээл харюу…ай хаһын эхилээд …ань, Яруунын һаали… һайн һайхан үүсхэл … Манай Алташын…й фермын коллектив …үүлэй хандалга-бэ… танилсаад байхадаа, …не үнэн зүрхэнһөө ха…р дэмжэбэ. Энэмнай …оогоо дэлгэрһэн шуха… мүрысөөн гээшэ гэжэ …шаднай мэдүүлнэ. Энэ …сөөндэ эдэбхитэйгээр …алсажа, үбэлэй һара… зунайхиһаа дутуу…р һү һааляа дээшэ… гэжэ шиидэбэ.

…гэжэ 1973—1974 …й үбэлжэлгын үедэ …ээ үнеэн бүриһөө …килограммһаа бага бэ…й һаахабди гэһэн дээ…даргдэһэн уялга һаа…ай абаа. Энэнь ехэ … бага гү гээд харабал, …эз. Юуб гэхэдэ, үнгэ… үбэлжэлгынхидэ ор… үнеэн бүриһөө аяар …килограммаар ехэ һү … болонобди.

…д энэ харюусалгатай … нэрэтэй солотой… бэелүүлжэ шадаха, … үгэдөө хүрэхэ ямар …боломжотойбибди?

… түрүүн үнеэднай хү…рэхөөр бүдүүн, шэ… тэжээлээр хангагданхай. Үбһэ тэжээлэй ехэнхинь фермын хажууда асаргданхай. Байра байдалнай үбэлжэлгэдөө һайнаар бэлдэгдээ, дулаалагдаа. Жэжэ божо юумэн мүнөө заһабарилагдажа, хэдэн хоногһоо дүүрэхэнь. Һаалишадай һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, сүлөөтэй сагтаа аятай зохидоор амарха, шэнэ газетэ, журнал уншаха газар — улаан булан түхеэрэгдэнхэй. Тэндэнь үргэлжэ дулаан байдаг.

Фермэдэмнай табан хүнһөө бүридэһэн партийна бүлэг байгуулагдаа. Тэрэниие би өөрөө хүтэлбэрилдэгби. Һарадаа нэгэ удаа сугларжа, хэхэ хүдэлмэриингөө түсэб зохёодогбди. Бүлэгэй гэшүүн бүхэн ямар нэгэ уялгатай, тусхай даабаритай юм. Һаалишад, малшадай үдэр бүриин, арбан хоногой туршада хэһэн хүдэлмэриин дүн гаргагдажа, эли газарта үлгэгдэдэг.

Тиихэдээ мүрысөөнэй дүн коллективэйнгээ дунда ходо зүбшэжэ, дутагдалнуудаа усадхаха хэмжээнүүдые абадагбди. Үдэшэндөө һаалишад, тугалшад улаан булангаа сугларжа, зооветеринарна һуралсалда хабаададаг.

Үбэлэй һарануудта малшадай ажаллаха хүдэлмэриин үдэрэй гурим шэнээр зохёогдоо. Мүн үнеэн бүхэнэй һү шэмые хараада абажа, тэжээлэй тусхай рацион табигданхай. Мүнөө һаамхай үнеэн бүхэндэ сүүдхын 2 килограмм үбһэн, 20—20 килограмм шанаржуулан буйлуулагдаһан һолоомо, кукурузын силос, һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 500 грамм талха тарянай зүйл эһээгдэжэ, бурдууг болгогдожо үгтэнэ.

Һаалишаднай тус тустаа дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абанхай. Жэшээнь, КПСС-эй райкомой гэшүүн, Октябриин Революциин, Ленинэй орденуудта хүртэһэн Ц-Д. Г. Улзытуева үбэлжэлгыя юһэн һарын туршада үнеэн бүриһөө 2100 килограмм һү һаахаб гэжэ мэдүүлээд, баһал энэ үе соо үнеэн бүхэнһөө 2000 килограмм һү һааха уялга абаһан М. Б. Будареевае социалис мүрысөөндэ уряа. Эдэ хоёр һаалишад олон жэлэй туршада хоорондоо мүрысэдэг юм. Коммунист Цырен-Дулма Гомбоевна малшадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ. Ленинэй ордендо хүртэһэн. Тэрэ мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 3.000 килограмм һү һааха уялгаяа дүүргэхэ дүтэлэнхэй.

Фермын малшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй гурим шэнээр зохёогдожо, хүн бүхэн тэрээнтэй танилсанхай. Мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан һаалишадта арба хоноод лэ совхозой дирекциин, партком, рабочкомой дамжуулгын Улаан тугхан барюулагдажа байха юм. Үдэртөө үнеэн бүриһөө хахад пүүдһээ бага бэшэ һү заабол һааха гэһэн уряа фермэдэмнай дэлгэрэнхэй.

Манай фермэдэ гол түлэб үүлтэртэ мал үсхэбэрилэгдэдэг. Жэл бүри бидэнһээ 200-гаад тугал Подлопаткын фермэдэ эльгээгдэдэг юм. Теэд тэдэнь ондоо тугалнуудтай хамтаржа, һайнуудынь илгагдангүй, олон һүрэг соо худхаршана, Хэрбээ манай үнеэдһээ гараһан эмэ тугалнуудые нарайһаань һайнаар харууһалаад байбал, үшөө нэгэ үүлтэртэ фермэ бии болгохо аргатайбди. Гэбэшье аймагай, совхозоймнайшье зооветмэргэжэлтэд энээн тушаа һаналаа табидаггүй, мүртэй оролдолго гаргадаггүй. Энэ асуудал ойрын сагта шиидхэгдэхэ зэргэтэй гэжэ һананабди.

Бидэ худалдаа наймаанай болон соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табигданхай гэжэ һананабди. Автолавка манда тон үсөөн ерэдэг. Хаа яа ерэхэдээ, хүнэй абамаар хэрэгтэй эд бараан үгы байдаг. Ушарынь хадаа һай һайн зүйлнүүдээ ондоо тээ наймаалжархёод, фермэдэ хүрөөб гэһэн тэмдэг дэбтэр дээрээ бэшүүлхээ ёһо дүүргэжэ ерэдэг гуримтай. Тиихэдэ соёлой хүдэлмэрилэгшэд манда хэдэн заяанай аилшалаагүй. Тосхондомнай хүдөөгэй клуб, библиотекэ бии нэрэтэй. Теэд клубта киноһоо бэшэ ондоо юуншье харуулагдадаггүй. Библиотекэнь үнинэй хаалгаатай. Совхозоймнай түб болохо Подлопаткада соёлой байшан, дунда һургуули, нютагай интеллигентнэршье олон. Гэхэ зуура тэдэнэй зүгһөө ямаршье туһаламжа абанагүйбди.

Үнгэржэ ерэхэдээ, 80 гаран үрхэтэ айлнуудтай Алташа тосхондомнай нэгэшье автомашина байхагүй. Хэн нэгэнэй хүндөөр үбшэлөө һаань, тракторта һуулгажа, арбаад гаран километрын газарта байһан Суулгын гү, али Подлопаткын больницада абаашадагбди. Машина үгыт гэжэ совхозой дирекцидэ, парткомдо оло дахин хандаабди. Туһа болодоггүй. Тээмэндэ үнгэрһэн тоосоотоһунгалтын партийна суглаан дээрэ совхозоймнай главна инженер Ж. Г. Рыгзенов үгэ хэлэхэдээ, тапай отделенидэ тусхай автомашина байлгаһанай хэрэггүй, ямаршье ашаг үрэ үгэхэгүй гэһэн дурадхал оруулаа.

Сэхэ рууһь хэлэхэдэ, совхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд манай отделенидэ анхаралаа һуладуулаа гэжэ мэдүүлэлтэй, Манай Алташаһаа Подлопаткын дунда һургуулида 56 үхибүүд һургуулида һурадаг. Тэдэниие амаралтын үдэр гэртэнь асарха гү, али һургуулида абаашаха гэхэдэ, баһал машина байхагүй. Автобусуудшье тосхондомнай хүрэдэггүй. Заримдаа дайраад гарабал, үхибүүдые бултыень абадаггүй. Юуб гэхэдэ, нормоһоо олон хүнүүдэй болоходо, абанагүй бшуу. Аргаа барагдаһан үхибүүд арба гаран километрын туршада ябагаар һургуулидаа ошодог. Эдэ бүхы дутагдалнуудай ойрын сагта усадхагдаа һаань, ехэл һайн байгаа гэжэ һананабди.

Отделениимнай хүдэлмэришэд, фермымнай һаалишад, малшад, тугалшад бии байһан бэрхэшээлнүүдһээ тунхарингүй, абаһан уялгаяа бодотоор бэелүүлхын тула хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэхээр бэлэн.

Д. ДЫМБРЫЛОВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард» совхозой Алташын-Адагай фермые даагша.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВА БУСАЖА ЕРЭБЭ

СФРЮ-гэй Президент, СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ Иосип Броз Титын Советскэ Союзда ерэһэнтэй дашарамдуулан, Украинын ниислэл хотодо ошоод байһан КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев ноябриин 16-да Киевһээ Москва бусажа ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ СФРЮ-дэ байдаг элшэн сайд В. И. Степаков нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта Москва ерэһэн байна.

Нүхэд Ю. В. Андропов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд В. В. Кузнецов, В. Г. Куликов, Г. С. Павлов, Н. М. Пегов, К. У. Черненко, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд А. М. Александров, О. Бобрахманин, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. И. Блатов, В. А. Голиков, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд Киевскэ вокзал дээрэ Л. И. Брежневые угтаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев А. Хаммертай уулзаба

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев совет эмхинүүдтэй хөөрэлдөөнүүдээ үргэлжэлүүлхын тула Москва ерэһэн американ ээзд баяшуулай түлөөлэгшэ Арманд Хаммертай ноябриин 16-да Кремль соо уулзаба.

Совет-американ худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанай зарим асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдэһэн байгаа.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай, ДПГ-гэй ЦК-гай Национальна политбюрогой гэшүүн, Гвинейн Республикын Премьер-Министр Л. Беавогиин хоорондын хөөрэлдөөнүүд ноябриин 16-да Кремль соо дүүрэбэ.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев болон бусад тусхай тушаалтад:

Гвинейн талаһаа — ДПГ-гэй ЦК-гай Национальна политбюрогой гэшүүн, социальна хэрэгүүдэй министр Н'Фамара Кейта, ДПГ-гэй ЦК-гай Национальна политбюрогой гэшүүн, һуралсалай ба соёлой министр Мамади Кейта ба бусад тусхай тушаалтад хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаа.

Советскэ Союзай ба Гвинейн Республикын хоорондохи харилсаа холбоо, хани барисаа саашадань бэхижүүлхэ, КПСС-эй ба ДПГ-гэй хоорондохи харилсаа холбоо үргэдхэхэ асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэлэгдэһэн байна. Хоёр талые һонирхуулһан уласхоорондын асуудалнууд хаража үзэгдөө.

Хөөрэлдөөнүүд хани халуун, нүхэр ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

Гвинейн Республикын партийно - правительственнэ делегациин Советскэ Союзда ерэһэн тухай коммюнике тунхаглахые үгэеэ ойлгоолсобод.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ

Ороной 1974 оной арадай ажахын түсэб болон бюджедэй СССР-эй Верховно Соведтэ зүбшэн хэлсэгдэхээ байһантай дашарамдуулан, эдэ асуудалнуудаар СССР-эй правительствын табиһан материалнуудые, документнүүдые палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүд-депутадууд уридшалан хаража эхилбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссинуудай, һалбари һалбаринуудай комиссинуудай, залуушуулай хэрэгүүдые эрхилхэ ба байгаали сахин хамгаалха комиссинуудай түлөөлэгшэдэй хамтын заседани ноябриин 16-да Кремль соо болобо. Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ К. М. Герасимов заседани хүтэлбэрилөө.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков СССР-эй арадай ажахые 1974 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй проект тухай элидхэл хэбэ.

СССР-эй 1974 оной гүрэнэй бюджедэй проект тухай, 1972 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай СССР-эй финансын министр В. Ф. Гарбузовай хэһэн элидхэлые заседанида хабаадагшад шагнаһан байна.

Арадай ажахын түсэб, гүрэнэй бюджет ба бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое уридшалан хаража үзэхэ талаар түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбари һалбаринуудай комиссинуудай хүдэлмэриин гурим тухай Союзай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшын орлогшо В. Г. Ломоносов мэдээсэбэ.

1974 оной түсэбэй ба бюджедэй проектнүүдэй бүлэгүүдые хаража үзэхын тула бэлэдхэл хэхэ 14 хамтын комисси тогтоон байгуулагдаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо С. Б. Ниязбеков, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Я. С. Насриддинова, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, министерствэнүүдэй ба албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, союзна республикануудай Госпланууудай түрүүлэгшэнэр, финансын министрнүүд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба бусад эмхинүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд заседаниин хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

(ТАСС).

РОССИН КОМПОЗИТОРНУУДАЙ ЕХЭ ЗОРИЛГОНУУД

РСФСР-эй композиторнуудай III съезд ноябриин 16-да Москвада хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Бүхы автономито республиканууддай, хизаарнуудай, областьнуудай уран бэлигтэн һүүлэй жэлнүүдтэ хэһэн ажал ябуулгынгаа дүнгүүдые согсолон, хүгжэмэй искусство саашадань хүгжөөлгын түсэбүүдые хараалаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь П. Н. Демичев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. И. Кочемасов, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ба РСФСР-эй Культурын министерствэнүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, уран бэлигтэнэй холбоонуудай болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд съездын хүдэлмэридэ хабаадаба.

Съезд тогтоол баталан абаа. Үндэр үзэл сурталтай манай үеын хүнүүдые харуулһан зохёолнуудые бэшэхэ гээшэ Россин композиторнуудай гол зорилго болоно гээд тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

Съезд КПСС-эй Центральна Комитедтэ амаршалга бэшэг нэгэн һаналтайгаар абаһан байна.

РСФСР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин шэнэ бүридэлые правлени һунгаа.

* * *

РСФСР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин пленум энэ үдэр болобо. Р. К. Щедрин правлениин түрүүлэгшээр, А. Я. Эшпай правлениин секретаряар һунгагдаа.

(ТАСС).

ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ АМАРШАЛГА

Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэрые совет арад, тэдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд ноябриин 19-дэ тэмдэглэхэнь.

Энэ үдэртэй дашарамдуулан, СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал А. Гречко приказ гаргажа, Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин сэрэгшэдые, ороноо хамгаалха промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдые, инженернүүдые, техникүүдые халуунаар амаршалба.

Ноябриин 19-дэ нютагай сагаар 20 часта манай Эхэ ороной ниислэл — баатар-хото Москвада, союзна республикануудай ниислэлнүүдтэ, баатар-хотонууд Ленинградта, Волгоградта, Севастопольдо, Одессэдэ, Новороссийскда, Керчьдэ, баатар-хэрэм Брестдэ һайндэрэй салют үгтэхэ.

Энэ мүрысөөн нёдондо жэлдэ эхи абажа, мүнөө улам хүгжэжэ байна. Манай «Теплоприбор» заводой делегаци жэлэй эхиндэ Томскын «Манометр» завод ошожо ерээ һэн. Хоёр заводой коллективэй мүрысөө улам хүгжөөхэ, бригаданууд хоорондын, түрүү хүдэлмэришэдэй мүрысөө эмхидхэхэ тухай тиихэдэ бодомжологдоһон байгаа.

«Теплоприбор» заводой В. И. Тютринагай, Э. Г. Коробовагай даадаг слесарь-хабсаргагшадай бригаданууд Томскын заводой В. Н. Ложникова, Т. Д. Баклыкова һайжаруулха талаар бодото һургуули гараа гэхээр. Манай коллектив мүрысэдэг заводой түрүү дүй дүршэлынь халан абалсажа, үйлэдбэридөө хэрэглэнэ. Продукциин шанар хинан шалгаха гуримынь манай заводто мүн лэ аша туһаяа харуулаа.

Улаан-Үдын заводойхид 1973 оной социалис мүрысөөнэй дүрим баталхадаа, мүрысэдэг коллективэй дүрим хүтэлбэри болгоһон байна. Тэдэнэр социалис мүрысөө нарижуулан һайжаруулха, үүргэ, нүлөөень дээшэлүүлхэ талаар баян дүн дүршэлтэй болонхой. Томскын заводой жэшээгээр ажалай үрэ дүн үдэр бүхэн

Социалис мүрысөөн: эршэ, шанар, дэлисэ

ХОЁР ЗАВОДОЙ МҮРЫСӨӨН

гэгшэдэй даадаг бригадануудтай социалис мүрысөөнэй договор баталһан юм. Улаан-Үдын токарь М. К. Пластинин Томскын токарь А. С. Сергеев хүсэ шадалаа туршалсаха гэжэ мүн лэ шиидэһэн байна.

Социалис мүрысөөнэй үрэ дүн квартал бүхэндэ согсолон гаргагдана. Мүрысэдэг коллективүүдэй түлөөлэгшэд бэе бэедээ айлшалан ошодог, ажал хэрэгээ шалгалсадаг болонхой. Түрүүшын хоёр кварталай мүрысөөнэй үрэ дүн бэе бэедээ эльгээлсэһэн документнүүд болон телетайлограммануудай ёһоор гаргагдаа. Мүрысэдэг бригаданууд бэе бэедээ ехээр илагдангүй, жэгдэ һайнаар ажаллаа. Нэгэдэхи кварталда нэгэ коллектив, хоёрдохидонь мүрысэдэг нүгөөдэ коллектив илажа гараа.

Токарьнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ манай М. К. Пластинин хоёр кварталай туршада түрүүлжэ ябаа. Заводуудай коллективүүдэй дундаһаа томскынхид мүрысөөндэ улаан-үдынхидые хоёр дахин ахин гараа. Теэд манай коллектив урмаа хухардаггүй, түрүү коллективһээ ехээр гээгдэхэгүй гэжэ оролдоно. Юуб гэхэдэ, Октябрьска Революциин орденто «Манометр» завод «Союзпромприбор» нэгэдэл дотороо эгээл түрүү предприяти юм. Тиимэһээ энэ коллективтэй мүрысэхэнь хүндэтэйшье, аша туһатайшье байна.

Хоёр коллективэй холбоо барисаан улам бэхижэнэ, хүгжэнэ. Коллективүүд түрүү дүй дүршэлые андалдан хубаалсадаг болоо. Томскын манометрнүүдые хэдэг завод үйлэдбэреэ нарижуулан дэ согсологдожо эхилээ.

Заводой делегаци Томск ошожо ерэхэдээ, халан абамаар ондоошье дүй дүршэлтэй танилсаһан байна. Мүрысөөн хадаа ажал, шэнэ юумэ бүтээлгэ, эдэбхи үүсхэл гаргалга гээшэ гэһэн үгэнүүдэй бодото удха шанарые манай коллектив түрүү заводой хүдэлмэришэдтэй хүсэ шадалаа туршажа эхилһэнһээ хойшо һайн ойлгожо абаба.

Һаяхан манай заводто Томскһоо делегаци ерэһэн байна. «Теплоприбор» заводой байдалтай танилсаха, социалис мүрысөөнэй III-дахи кварталай үрэ дүн согсолон гаргаха зорилготойгоор тэдэнэр манай эндэ ерээ. Заводой директор О. А. Кошеверов, парткомой секретарь А. П. Петиненко, завкомой түрүүлэгшэ С. А. Циро, ажалай ба салин хүлһэнэй таһагай ахалагша инженер Т. Г. Кругликова, бригадир Г. Д. Баклыкова, слесарь О. А. Сороченко, токарь А. С. Сергеев манай заводой цехүүд, таһагуудай ажал хэрэгтэй танилсаа. Айлшад заводоймнай үйлэдбэриин эстетикэ үндэһөөр сэгнэһэн, цехүүд, холл, байшангуудые гоёон шэмэглэхэ дүй дүршэл халан абаха тухайгаа мэдүүлээ.

Заводуудай хоёр комиссиин хамтын заседани үнгэргэгдэжэ, мүрысөөнэй үрэ дүн согсолхо бальна гурим зохёогдон абтаа. Предприятиин бүхы ажал ябуулга, продукци худалдалгын хэмжээнэй ургалта, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын болон салин хүлһэнэй ургалтын хоорондохи тэнсүүри, продукциин шанар, хэр жэгдэ һайнаар ажаллаһаниинь, ажалай журамай байдал мүрысөөнэй үрэ дүн гаргахада, заатагүй хараада абтаха болоо.

Хоорондоо мүрысэдэг хоёр коллективэй хүдэлмэри согсолхо шэнэ гуримай ёһоор гурбадахи кварталай үрэ дүн гаргагдаба. 299 баллтай болоһон Томскын заводойхид дахинаа түрүү һуурида гараба. «Теплоприбор» заводойхид 14 балл дутуу абажа, булигдаба. Манай предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын болон салин хүлһэнэй ургалтын хоорондохи һайн тэнсүүритэй байна, продукци худалдалгын ургалта булюу ехэ.

Мүрысөөнэй договор баталһан бригаданууд дундаһаа манометрнүүдые хэдэг бригаданууд эрхимлээ.

Токарьнуудай мүрысөөнэй үрэ дүн согсолходо манай заводой П. К. Пластининай эршэтэ һайн ажал эли байба. Нүхэр Пластинин дахинаа шалгаржа, гурбан кварталай үрэ дүнгүүдээр түрүү һуури эзэлһэн зандаа. Тэрэ бүри июль һара соо байгша оной түсэбые дүүргээд, мүнөө ерэхэ жэлэй март һарын даабаряар ажаллажа байна. III кварталай туршада тэрэ урлан нарижуулгын хоёр үнэтэ дурадхал оруулаа.

Мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые согсолһоной һүүлээр, манай заводой эдэбхитэй хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн үнгэргэгдэһэн байна. Заводой главна инженер Ю. В. Музыка коллективэйнгээ хүдэлмэриин кварталай үрэ дүнгые тодорхойгоор шэнжэлэн харуулаа, комиссинуудай хэһэн тобшолол, ажалгата тухай хөөрэжэ үгөө.

Зүблөөндэ хабаадагшад хоёр коллективэй социалис мүрысөөндэ үндэр сэгнэлтэ үгэбэ. Мүрысөөнэй үедэ шэнэ шэнэ эдэбхи үүсхэл гаргагдана, түйлаһан үрэ дүнгүүд шэнэ амжалтада зориг жуулна, арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэхыень уряална гэжэ тэмдэглэгдээ.

Мүрысэдэг хоёр заводой коллективүүд урдахи зорилгоёо амжалтатайгаар шиидхэжэ байна. Тэдэнэр юһэн һарын үйлэдбэриин даабари, социалис уялгануудаа һайнаар дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, «Теплоприбор» заводой коллектив продукци худалдалгын хэмжээ 26,5 процентээр дээшэлүүлээ, түсэбһөө гадуур 321 мянган түхэригэй товарна продукци бүтээгээ.

Саашадаа хоёр заводой бригаданууд, токарьнуудай мүрысөө хүгжөөн дэлгэрүүлхэ, хүдэлмэришэдэй байгша оной өөһэдын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө улам үргэдхэхэ гэжэ эдэбхитэд шиидэбэ.

Р. МАКАЛЬСКАЯ,
«Теплоприбор» заводой инженер.

АРМЕНИИН ССР. Ленинэй орденто Бюраканска астрофизическэ обсерватори хадаа замбуулиниие шэнжэлэлгын ехэ түбүүдэй нэгэн юм. Эндэхи телескопууд хүнэй ухаан бодолые холын дайдануудта дүтэлүүлэн байдаг. Дэлхэйн олохон оронуудай астрофизигүүд Бюраканай эрдэмтэн, Армениин Наукануудай академиин академик Б. Е. Маркарянай нээһэн 500-аад голактнка шэнжэлдэг Бюраканай обсерваторидо совет болон хилын саанахи эрдэмтэд ходододоо ерэжэ байдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шмидтын системын томо телескопой дэргэдэ Венгриин эрдэмтэн Ласло Сабадош, Бюраканай обсерваториин научна хүдэлмэрилэгшэ Обсеп Чавушян гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Указар соёлой эмхи зургаануудай бүлэг хүдэлмэрилэгшэдтэ, Россиин Федерациин соёл культурын габьята хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ һаяхан олгогдобо. Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой Соёлой ордоной эрэшүүлэй хоорой уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Василий Иванович Хижняков эдэнэй тоодо орожо, энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэнтэйтнай дашарамдуулан, халуунаар амаршалнабди, нүхэр Василий Иванович!

Экономическа шэнжэлэл

ХАРААЛҺАНАА БЭЕЛҮҮЛЭЭБДИ

ОРОНОЙМНАЙ ороохо таряа ехээр ургуулан абадаг гурбан республика — Россин Федераци, Украина, Казахстан — урдань абтаагүй үндэр баян ургаса энэ жэлдэ хуряаһан байна. РСФСР-эй колхоз, совхозууд 51 миллион 445 мянган тонно таряа гүрэндэ худалдаа. Энэнь гүрэндэ худалдагдаһан ороохо таряан болоно, харин дао дээрэ абтаһан баримтануудай ёһоор, республика дотор дүн хамта 126 миллион тонно ороохон хуряагдаа. Имэ үндэр баян ургаса урдань Россида хэзээшье абтаагүй юм. Украина 16 миллион 750 мянган тонно, Казахстан 16 миллионһоо үлүү тонно ороохо гүрэнэй амбаарта хааһан байна. Энэ жэлдэ манай оронойбухы 15 союзна республикада 215 миллионһоо үлүү тонно (13 миллиард пүүд!) таряан хуряагдаха байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ һэн.

Нёдондо жэл сагай уларилай хүндэ хүшэр, таарамжагүй байһанай һүүлээр политическэ, экономическа ямар үндэһэ һуури дээрэ манай хүдөө ажахын ажалшад имэ ехэ амжалта туйлаба гээшэб?

Хүдөө ажахы бүхы арадай ажахын таһаршагүй хубинь болоно. Тэрэ оронойнмай бүхы экономическа хүсэ шадалда, нэн түрүүн мүнөөнэй индустрида түшэглэнэ. Гүрэн түрын зүгһөө горитой мүнгэнэй һомологдоһоной, колхоз, совхозуудые материально-техническэ ехэ хэрэгсэлнүүдээр, олон миллион тракторнуудаар, комбайнуудаар, автомобильнуудаар, үнэгүй электрын элшэ хүсөөр һайса хангаһанай, мэргэжэл шадабаритай механизаторнуудые бэлдэһэнэй ашаар лэ үнгэрһэн жэлэй хойшолонгууд түргөөр зайсуулагдажа, энэ жэлдэ имэ ехэ амжалта туйлагдаһан байна.

Байгша ондо ороохо таряанай үндэр баян ургаса хуряалга хүдөө ажахын үйлэдбэриие аша үрэ ехэтэй болгохын тула партиин бүлэг программануудые бодото дээрэнь бэелүүлһэнэй үрэ дүн болоно. Оньһожоруулга, хими үргэнөөр хэрэглэлгэ, газар тариалан уһалалга тус программын гол зүйлнүүд мүн. Совет селекционернүүд, үндэр баян ургаса үгэдэг шэниисын шэнэ сортнуудые бии болгогшод ехэ амжалта туйлаа.

Урдань абтаагүй ехэ ороохо таряан хуряагдахаһаа гадна, мүн гектар бүхэнһөө ургаса абалгые дээшэлүүлхэ талаар шэнэ алхам хэгдэһэн байна. Россин, Украинын, Казахстанай нуга тариалангууд хэзээдэшье имэ ехэ аша үрэтэй байгаагүй. РСФСР-тэ 70 миллион гектар талмайн гектар бүхэнһөө дунда зэргээр 17 центнер ороохон хуряагдаа. Россин Федерациин 16 автономито республикала, хизаарта, областьдо гектар бүриһөө — 20 центнер. РСФСР-эй 3.400 колхоз, совхоз гектар бүриһөө 25—30 центнер, мүн бүри ехэ таряа хуряаһан байна. Украинын 9 область, 207 район, 3.600 колхоз совхоз гектар бүриһөө 30 центнерһээ дээш абаба.

1973 ондо сагай таарамжатай, жэгдэ байгаа гэжэ хэлэхэ гүй. Энэ жэлдэ ган болоогүйшье һаа, олон районуудта ур[...] ряалгын үедэ — зунай шын һарануудта, ехээр хура бороотой ургаса хуряалгын ридэ ехэ тойбо тат[...] ха юм. Гэбэшье эр[...] һото техникээр ха[...] хэдэн миллион колхоз совхозуудай хүдэл[...] эмхитэй һайнаар, ш[...] атайгаар ажаллажа [...]

СССР-эй Верхо[вно Совет]дэй баталһан 1973 [...]дай ажахын түсэб[...] орон дотор 197.4 [...] тонно таряан ху[...] хараалагдаа һэн. Т[...] жэлэй эхеэр орон[...] ряашад ороохо тар[...]дэ худалдаха даабар[...]лэн дүүргэхэ, дээш[...]дэһэн уялга абаһан [...]

Яков УШЕР[...]
АПН-эй эконом[...] шэнжэ[...]

—Табан жэлэй түрүүшүүл—

ХҮШЭР ТАРЯАН

Юундэшьеб даа, һүүлшын зуугаад гектарай ургаса хуряахань илангаяа хүшэр хүндэ байба. Жалгын нуурай захын тариалан хотогор газарта аад, ехэ хура бороодо хүрьһэниинь нэбтэ нороһон байжа, үдхэн шабар шабха комбайнуудай мөөртэ орёолдожо няалдаад, урагша ябуулаагүй ха юм. Тиигээдшье үдхэнөөр ургаһан обёосой таряан, зарим газарта эрьелдэжэ унашоод, тэрэниие нэгэ тээ ябажа хуряаха баатай болоо бшуу.

Юрэдөө һүүлшын зуугаад гектар тарияниинь колхозой механизаторнуудые һайсахан мэгдэхээгээ. Таряа хуряалгын дүүрэхэ тээшэ хүнүүдшье нилээд эсэнтээ ааб даа. Аяар һара шахуу саг соо үдэр һүнигүй гэхээр, заримдаа сүүдхэдээ оройдоол гурба-дүрбэн час унтаад ябахашье үе тэдэндэ али олон болоо юм бэзэ. Энэмнай амархан бэшэ. Теэд ондоо аргагүй. Таряагаа хаһа соонь хуряажа абаал һаа, шүүхэш, багахал хожомдоо һаа, олохон центнер ороохоёо гээлтэдэ оруулхаш. Саг хүлеэхэгүйл.

Комбайнайнгаа шабарта халтираад, урагшаа ябажа үгэхэгүйдэнь, Цыдып Чутумов сухалдаһандаа нигэжэ хэлэбэ.

— Шабарта шаагдан, шаагдан, энэ обёосоо заал һаа мүнөө хуряаха гэжэ ятараа нэтэрээ зонбибди. Хүйтэн болгоод, газарайнь хүрьһэнэй дээгүүрээ хүрэн татаад байхадань хуряахада яанаб.

— Саһанай орошоо һаань яахабши? Харанагша, тэрэ Хаянанай арын хадаар тооһорхыень. Үглөө мүнөөгүй саһан унашахадаа болохол, гээд нүгөөдэ комбайнер Очир Аюшеевынь яажашье һаа, энэ һүүлшын 100 гектар таряагаа «дороо даражал» һалаха хэрэгтэй гэжэ эрид шиидэнги байба.

Тээ урагшаа Елаанай хада туласа нэмжыһэн обёосой таряан соо хэдэн комбайн һубаринхай, далай соо тамаржа ябаһан онгосонуудтал үлэ-мэдэг хэлбэлзэн, тогтон торонгүй ябажа байнад. Хуряагдаагүй таряанай зурууд наринхан боложо, бирагар олон һолоомын бухалнууд олон боложол байна. Аргатайл һаань, агрегадаа багахашье зогсоонгүй ябуулха гэжэ хүн бүхэн оролдоно. Шабартай нойтон газарта заримандаа комбайнууд байрадаа халтираад, хүндөөр зүд хэжэ, мотоорһоо хара тортог утаа хаюулан, бардаастайгаар хүнхинэлдэхэ юм.

Тиигэһээр байтарнь Цыдып Чутумовай комбайнай мотовило таһаршаба. Эзэниинь түргэн гүйжэ буугаад, урмаа хухарһандаа амаи соогоо гэмэрэн, сухалтайгаар нёлбосоон, агрегадаа тойроно.

— Яажа үдэшэ болотор эбдэрэнгүй ябажа ядаа жааллдамар бэ. Электро-гагнууритай машинын ерэжэ, энээниие гагнажа үгэтэрнь эдэш полиёо дууһахань лэ даа, — гэжэ тэрэ халагланганяар дуугарна.

Сэхынь хэлэхэдэ, гансашье эдэ һүүлшын гектар ургаса нимэ бэрхэтэйгээр абтаа бэшэ, таряа хуряалга энэ жэлдэ бүхы дээрээ орёохон уларилтай эрхэ байдалда үнгэрбэ. Түрүүшээр хура бороо таһалгаряагүй орожо, ехээр һаатуулаа. Ехэнхи таряан эдеэшээгүй байгаа. Юрэдөөл ехэхэн шадабари мэргэжэлээ гаргажал, үдэр һүниие илгангүй хүдэлхэ баатай бологдоо.

Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой бүхы 8.800 гектар таряанай һүүлшын зуугаад гектарайнь ургаса нигэжэ хуряагдаа бэлэй. Энэ жэлэй ургаса. хуряалга дээрэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ үнинэй комбайнер Николай Филатьев түрүүлжэ гараа. Тэрэ 4.800 центнер таряа сохибо. Баһал бэрхэ комбайнернууд Чойжол Очиров. Очир Аюшеев гэгшэд колхозойнгоо чемпионһоо холошье гээгдээгүй, тус тустаа 4.550—4.600 центнер ороохо сохиһон байна.

— Эдэнэймнай хэниинь хэн гэшэгүй ажалша бэрхэ. Оньһон техникээ арбан хургандаал адли мэдэхэ болоһон механизаторнууд гээшэ. Эдэш жэл бүрил ана-мана мүрысэжэ, ээлжээлжэ байгаад лэ колхозойнгоо чемпион болодог юм. Жэшээнь, нёдондо Очир Аюшеев ажахы соогоо эгээл ехэ таряа хуряагаа һэн. Харин энэ жэлдэ Николай Филатьевынь илаба. Теэд мүнөөш машина техникэ хуу һайн, диилэнхидээ шэнэ болонхой. Механизаторнуудшье гол түлэб дүршэл шадабари ехэтэй болоо. Тиимэһээ жэл бүри чемпион болохонь бэрхэтэй. Хүн бүхэн шадаал һаа, таряа ехээр сохижо абахые оролдоно бшуу. Энээнһээ ажалайнь түлөөһэн дулдыдана ха юм, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Нимажап Будатарович Юмсунов хөөрэжэ байгаа һэн.

Очир Бадмаевич Аюшеев энэ жэлдэ таряа хуряалгын чемпион боложо шадаагүйдөө ехэшье гомдоногүй. Хайшан гэхэбши, хажуудахи нүхэрэйнгөө шамһаа хадыхэн центнерээр ехэ таряа сохижо, мүрысөөндэ илахадань, юун гэжэ гомдохобши. Бултал һайнаар, ана-мана мүрысэн хүдэлөөл хадаа аймаг соогоо эгээ түрүүлэн шахуу таряагаа хуряажа дүүргээ ха юм. Ч е м п и о н болохын тула үшөөл һайнаар хүдэлхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ досоогоо бодоно.

Дундууршаг саб гэмэхэй бэетэй, түхэреэн сагаахан шарайтай, урин зөөлэн харасатай, олон үгэгүйшэг энэ залуу хүниие үнинэй танихаб. Ямаршье жэлдэ хабар Ара-Хэрээтын тариалан дээгүүр ябахадаш, Очир Аюшеев гусенична тракторта һуунхай газар хахалжа гү, али сеялкэнүүдые шагтагалаад, үрэһэ таринжа ябахал. Намартаа үнөөхил комбайнаагаа таряа хадажа, хуряажа ябахыень харахаш. Үбэлдөө тэрэ тоһон болоһон хуб саһа үмдэнхэй, заабол трактор, машина заһабарилжа сүлөөгүй байха. Зундаа эндэ ерэхэдэш, комбайнаа заһабарилжа гү, али тракторлаа косилка шагтагалаад, үбһэндэ гарашаһан байха. Юрэдөө хэзээнь гэртээ байдаг хүн гээшэб гэжэ гайхахаш.

Теэдшье тарияшан, механизатор хүнэймнай ажал имэ ха юм даа. Жэлэй дүрбэн сагта хүлһэ гаргажа хүдэлөөгүй һаа, ороохо таряа хайшан гээд элбэгээр ургуулхабши. Ороохо таряан миил зүндөө, байгаалиин үе шөөл хайраар ургашадаггүй. Сагай уларилай али олон бэрхэшээл дабажа гарахын тула горитойхон зориг, сэбэри, ехэхэн шадабаритай. Эгээл 15 жэлэй шада Очир Бадмаевич [...]һо таряа ургуулжа [...]. Түрүүн табан жэлдэ тр[акто]ристаар хүдэлөөд, [...] комбайнда һуугаа. Ко[лхозой] хаанахи, ямар полиие хай[...] гэээд хахалхада һайн [...] ямар хүрьһэтэйб, ха[...] ямар хонхосог бииб гэж[э] мэдэхэ болонхой гэхэдэ [...] дуугүй.

Трактор, комбайнаа [...] һайнаар абажа ябаһан, тээсэ ехэтэйгээр хүдэл[...] бригадаараа ороохо т[...]най үндэр ургаса абаһан[...]гаа түлөө тэрэ найм[...] табан жэлэй дүнгөөр [...]нэй орденоор шагнагдаа. Мүнөө юһэдэхи табан [жэ]лэй үнгэрһэн жэлдэ ко[лхо]зойнгоо механизаторн[уудай] дунда дэлгэрһэн соци[алис] мүрысөөндэ ходол түрү[үлжэ] ябана. Хабарай тари[алан]... дүн гаргахада, Очи[р] ехээр газар хахалһан [...] байдаггүй. Һүүлэй үедэ бүри комбайнаараа 4.5[00—] 5.000 центнер таряа сох[ино].

Һаяшаг таряа хурял[га] дүүрэһэн хойно тэрээ[нтэй] уулзаха гэжэ ерэхэдэ[...] комбайнаа үбэлэйнь ха[...]лаанда табижархёод, [...] «ДТ-75» трактоорта һу[...] тариалангай һолоомо [...]луулхаяа ябашаһан ба[...]

— Ямаршье техникэ[...]рууһанай хүсэн. Зарим [...] шэлгүйшүүл шэнэ ком[байн] абаад, жэл соо тэрэнээ «[...]ги набта» болгожорхидог. [...]рүүн тэрэниие абаад лэ [...]хидоор хүдэлгэжэ түр[...] һайн «танилсаха» хэрэ[...] Комбайн, тракторшье 2-[...] 3-дахи жэлдээ бүри һай[...] хүдэлдэг юм, — гэжэ О[чир] Аюшеев хөөрэдэг.

— Ургаса хуряалга [...]рээ ха юм. Нэгэшье [...] гэртээ амарыш гэжэ яд[...] Ажалгүй нэгэшье үдэр [...]жа шадахагүй хүн лэ [...] Һолоомо сүглуулжа д[...] гээд, тэрэш «Дружба» х[...] абаад, МТМ-гэй кочегар[...] түлеэ бэлдэхэеэ ойдо гар[...] тэндэһээ ерэһээр ү[...] трактораа заһабарилжа а[...]хэ гүбэ, — гэжэ Балма [...]дыповна нүхэрынь үбгэн[эй] гоё ажалые сэжэ мэдэх[...]лошоһон хэбэртэй хэлэнэ.

Алтан таряа ургуу[...] арад зоноо хооллуулжа [...]даг оронойнмай олон ми[...]он механизаторнуудай н[...] энэл даа.

М. НАМЖИЛОВ,
Бэшүүрэй аймаг.

ХОЁР ҺАРААР УРИДШАЛАН

Агуухэ Октябриин социалис революциин һайндэрэй урда тээхи мүрысөөндэ оролсоһон Дээдэ-Тайлсын совхозой малшад гүрэндэ мяха тушааха энэ жэлэйнгээ түсэб хоёр һараар уридшалан дүүргээ.

Зунай, намарай һарануудта малаа бэлшээн тарга-луулха гэжэ оролдоһон Михаил Николаевич Бакиров, Иван Николаевич Стрежнев болон бусад даажа абаһан малайнгаа шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 600—800 грамм. тэрээнһээшье дээшэ нэмээжэ шадаа. Жэлэй эхинһээ эдэ малшад шахамалнуудай шэгнүүр бүхы дээрэнь 150—200 центнерээр нэмээгээ. Яагаад имэ амжалта туйлааб гэхэдэ, тэдэнэр малаа үглөөгүүр эртэ бэлшээридэ гаргажа, саг соонь эдеэлүүлдэг, уһалдаг заншалтай.

ХОРИҺОО МЭДЭЭСЭНЭ

ЛУГОВОДУУДАЙ МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН

Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын түлөө аймагай олон луговодууд тэмсэжэ байдаг. Энэмнай орёо бэрхэшье ажал гэжэ мэдээжэ. Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриие үбэл зунгүй ябуулаал һаа, амжалта туйлагдахань элитэ. Газараа саг соонь ундалуулха, үтэгжүүлхэ, хогборһоо сэбэрлэхэ, һөөг модонуудые үндэһөөрнь абажа хаяха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

Аймагай луговодуудай мүрысөөндэ Хүрбын совхозой луговод Михаил Иванович Шевченко эрхимлэжэ, сабшалангай гектар бүриһөө 18,3 центнер һайн шанартай үбһэ абаа. Мүн энэ совхозой луговодууд Д. Ракшеев, Анаагай совхозой — Е. А. Ринчиндоржиев, Дээдэ-Тайлсын совхозой П. Н Филиппов, Хориин совхозой Б. М. Доржиев болон бусад эрхим ургаса абажа шадаа. Луговод Е. А. Ринчиндоржиев энэ жэлдэ Сибириин волоснец ногооной 135 центнер үрэ хуряажа абанхай.

ЕХЭ ҺҮНЭЙ ТҮЛӨӨ

Үбэлжэлгын үедэ ехэ һү haaхын түлөө мүрысөөн аймагай һаалишад, малшадай дунда үргэнөөр дэлгэржэ байна. Юуб гэхэдэ, энэ үедэ бүхы һүнэй хахадһаа ехэнхинь һаагдана ха юм.

Үнгэрһэн 10 һарын дүнгөөр «Георгиевский», Хүрбын, Үдын совхозуудай һаалишад эрхимлэжэ гараад, гүрэндэ һү тушааха жэлэй түсэб болзорһоо урид бэелүүлхэ хүсэлтэй. Эдэ ажахынуудай Ашангын, Хасууртын, Тээгдын, Баян-Голой, Баруун Хасууртын, Анаагай, Тарбагатайн болон бусад һүһаалиин фермын коллективүүд нёдондонойхиһоо нилээд ехэ һү һаажа абанхай.

Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2.100—2.500 килограмм һү һааһан һаалишад М. Катина, А. Корнилова, Н. Шакурова, Е. Банзаргашеева, Х. Ошорова, Ц. Викмаматова болон бусад һаалишадай мүрысөөндэ эрхимлээ.

Д. ДОРЖИЕВ.

Ноябриин 19—Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үд[эр]

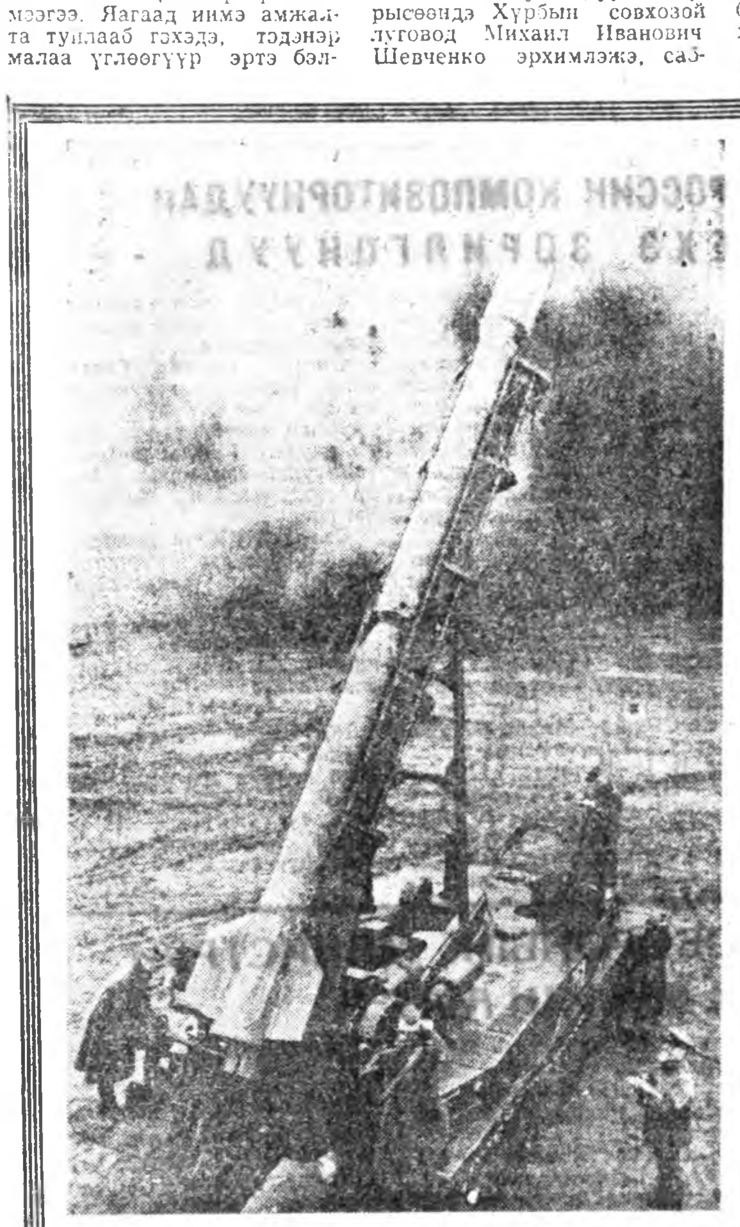

РАКЕТНЭ СЭРЭГҮҮДЭЙ ба артиллериин үдэрые совет хүнүүд жэл бүри ноябриин 19-дэ, Сталинград шадар совет сэрэгүүдэй шанга добтолго эхилһэн үдэр, тэмдэглэдэг юм.

ЭБ НАЙРАМДАЛ, СОЦИАЛИЗМ

В. ТОЛУБКО,
Стратегическэ шэглэлтэй ракетнэ сэрэгүүдэй ахамад командалагша, армиин генерал

Бүгэдэ арадай энэ һайндэртэ фронтовигууд-артиллеристнүүдэй хэтэдээ мүнхэ, залиршагүй баатаршалгануудые алдаршуулдагбди, эдэнэй мүнөөнэй үетэн — ракетчигүүдые, артиллеристнүүдые хүндэтэйгөөр амаршалдагбди, ракетнэ ба артиллериин хүсэтэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые зохёон бүтээһэн манай гайхамшагта эрдэмтэдэй, конструкторнуудай, ороноо хамгаалха промышленностиин инженернүүдэй, техникүүдэй, хүдэлмэришэдэй хүндын харюулдагбди.

Совет артиллери баатаршалгата зам гаталаа. Граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнуудай жэлнүүдтэ хархис шунахай дайсантай тэмсэлэй гал дүлэн соогуур тэрэ хүгжэн хатуужаһан байна. Немец фашис булимтарагшадые һамна бута сохижо, илалта туйлаха хэрэгтэ артиллеристнүүд туйлай ехэ туһа нэмэри хээ. Москва шадар гал зууран шунахайржа ябаһан фашис сэрэгүүдэй дабшалтые манай артиллериин шанга сохилто зогсоогоо һэн. Сталинград шадар, мүн немец-фашис сэрэгүүдые эсэслэн һамна бута сохилгодо горитой нүлөөлһэн бусад шанга тулалдаануудта хэдэн мянгаад ехэ буунууд нэержэ, дайсанай сэрэгшэдые олоорнь үгы хэһэн, айлган һүрдөөһэн байна.

Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэрые тэмдэглэхэдээ, манай арад, эдэнэй сэрэгшэд Советскэ Союзай Коммунис партида гүнзэгы талархалтай байһанаа мэдүүлнэ. Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые тэрэнэй ударидан хүтэлһэнэй ашаар манай сэрэгшэд ехэ амжалтануудые туйлажа, илагдашагүй гэһэн домог суудa гараһан түүхэтэй.

Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ уласхоорондын империализмын хара[...] муухай, ээрхэг түримхэй ябуулгануудаа үргэлжэлүүлхэдэнь, ракетно-ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэдэ түрэл партимнай совет арадай хүсые элсүүлэн шэглүүлһэн байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бүридэлдэ түрүүшын ракетнэ часть бии болгогдоо һэн. Дайнай һүүлдэ социалис экономико, эрдэм наука, техникэ хүгжөөлгэдэ туйлагдаһан амжалтанууд сэрэгэй шэнэ техникээр Арми ба Флодые хангаха шухала арга нүхэсэл байгуулһан юм. Атомна бомбо бүтээлгын нюуса элирүүлэгдээ гэжэ Совет правительство 1947 ондо мэдүүлээ һэн. Совет баллистическэ ракетэ энэ жэлдэ манай орон дотор түрүүлэн амжалтатайгаар табигдаа бэлэй.

Саашанхи жэлнүүдтэнь элдэб түхэлэй ракетэнүүд бүтээгдэжэ, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ үгтэһэн байгаа.

1957 он ракетэ бүтээлгые улам хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала шата болоһон юм. Энэ жэлдэ манай орон дотор түби хоорондын баллистическэ ракетэ дэлхэй дээрэ түрүүлэн амжалтатайгаар табигдаа һэн.

Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бүри түгэлдэр хүсэтэй болохынь, Эхэ ороноо хамгаалха мүнөөнэй зэбсэгүүдтэй — атомна ба термоядерна зэбсэгтэй, элдэб зайда табигдаха ракетэнүүдтэй болохынь тула парти али бүхы юумэ хэһэн байгаа. Үданшьегүй ракетнэ частьнууд холо, дүтын зайе мэдэхэгүй стратегическэ ракетэнүүдтэй болоо һэн. Оронoймнай хуурай газарай сэрэгүүд, агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд, Далайн-Сэрэгэй Флот, агаарaар хамгаалалта хэхэ сэрэгүүд ракетэнүүдээр түгэс хангагданхай.

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бүхы түрэлэй сэрэгүүдые ракетно-ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр хангалга эдэнэй дайшалхы арга боломжо улам үргэдхэһэн байгаа.

Стратегическэ шэглэлтэй ракетнэ сэрэгүүдые бии болголго Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгаһан байха юм. Коммунис партиин, Совет правительствын анхарал оролдолгын ашаар эдэ сэрэгүүд эгээн лэ һайн, мүнөөнэй техникээр хангагданхай.

Стратегическэ шэглэлтэй ракетнэ сэрэгүүд манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы һүр хүсэн болоно. Ракетнэ сэрэгүүдэй дайшалхы арга боломжонууд бусад түрэлэй Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй удха шанарые огто доошолуулнагүй. Мүнөө үеын дайнда эсэслэн илажа гаргахын тула бүхы түрэлэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, бүхы түрэлэй сэрэгүүдэй нэгэдэмэл хүсэн хэрэгтэй. Тиимэһээ манай Армиин, Флодой мүнөөнэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр бүрин хангагдахын тула парти ехэ анхарал оролдолго хандуулна гэжэ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Артиллери мүн лэ ехээр хүгжөө. Тиигэжэ дайшалхы арга боломжонуудынь һураггүй ургаһан байна. Моторизованно реактивна, гаубична ба истребительно-танкын урдаһаа сохилто хэдэг артиллереэр манай сэрэгүүд түгэс хангагданхай.

Арми ба Флодые техникээр гүйсэд хангаха гээшэ айхабтар шухала удха шанартай гэжэ сэгнэн, дайнда хүн эгээн лэ гол хүсэн болодог байгаа, саашадаашье болохо гэжэ тоолоно.

Стратегическэ ракетнэ зэбсэг хэрэгсэлнүүд найдамтай, мэргэжэлтэй хүнүүдтэ даалгагданхай.

Офицернүүд - ракетчигүүд гол түлэб манай алдарта совет залуушуулай түлөөлэгшэд юм. Совет арадта, коммунизмын үзэл сурталда хизаарлашагүй үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлэгдэнхэй. Зүгөөр хэды залуунууд һаа, үндэр бэлиг шада[...]тай сэрэгэй мэргэжэлт[э бо]лоно. Офицернүүдэй 8[0 ху]ран процентнь инжене[рно-]техническэ бэлэдхэлтэй, [офи]цернүүд-ракетчигүүд хэ[...] һайнаар мэдэдэг, солд[аднуу]дые гүнзэгы сүртал б[...] тойгоор һургадаг, хү[гжөө]жүүлдэг хүтэлбэрилэ[гшэд] мүн. Эдэнэр сэрэгэй-и[нже]нернэ мэргэжэлдээ дур[...] үндэр харюусалгатай, [...]хы мэргэжэл, шадабар[и...] эршэ хүсэтэй, эдэбхи е[хэ] хүнүүд лэ.

Түсэбтэ юһэдэхи т[абан] жэлэй даабаринуудые [...] зорһоонь урид дүүрг[эхын] түлөө, КПСС-эй Х[XIV] съезд дээрэ абтаһан [со]циально-экономическа [про]грамма бодотоор бэелүү[лхын] түлөө манай Эхэ ор[оной] ажалшадай дунда соци[алис] мүрысөөнэй үргэнөөр [дэл]гэржэ байһан оршон ба[йдал]да заншалта һайндэр- [ра]кетнэ сэрэгүүдэй ба ар[тил]лериин үдэр энэ жэлдэ т[эм]дэглэгдэжэ байна.

КПСС-эй ленинскэ Це[нт]ральна Комитедэй, тэр[энэй] Политбюрогой, КПСС[-эй] ЦК-гай Генеральна се[кре]тарь нүхэр Л. И. Брежне[вэй] өөрынь гадаадын поли[тиче]скэ ажал ябуулгые ракет[чи]гүүд, артиллеристнүүд, [...] хы совет хүнүүдтэл ад[ли] нэгэн һаналтайгаар һай[...]

Соведүүдэй хүдэлмэри

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯА ДҮҮРГЭХЭ

...Манай Сэлэн-Дүүмын поселково Соведэй депутадууд ...логойнгоо хүн зоной за... заабари дүүргэхэһээ гад... бүхы Сэлэнгын совхозой ...нгагшадай захяа дүүргэхэ ...ататай.

Ажалшадай захяа зааба... дүүргэхэ талаар депута... ...дай эмхидхэхы үүргэнь, ...дорхой зорилгонуудынь ...ССР-тэхи ажалшадай депу...уудай Соведүүдэй депу...уд тухай Дүрим» соо, ...«Буряадай АССР-тэхи ...алшадай депутадуудай го...ской городуудтахи район... Соведэй хуули» соо тайл...илагданхай.

Нютагай Соведүүдтэ 1970 ...до һунгалтын болоходо, ма... һунгагшад ажаһуудалай ...илтэ хангаха асуудалнуу... ...р хамта дээрээ арба гаран захяа үгэһэн юм. Тэдэнэй хэр зэргээр дүүргэгдэһыень хараад үзэе. Сэлэн-Дүүмэ посёлогто 950 хүнэй һууритай һургуулиин байшан барижа дүүргэхэ тухай захяа һунгагшадай тон шухала захяануудайнь нэгэн байһан юм. Һургуули барилгада мүнгэ зөөри абтажа хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. 90 хүнэй һууритай хүүгэдэй саад-комбинат бариха захяань үнгэрэгшэ жэлдэ дүүргэгдээ һэн. Сэлэнгын совхозой хоёр отделениин буусануудта — Билюута, Шанаада гүнзэгы худагууд малтагдажа, уһан бүлэгдэдэг болоо.

Совхозой бүхы отделенинүүдтэ — Билюутэ, Сосновка, Ехэ Цагаан, Шанаа һууринуудта бани бариха гэһэн һунгагшадай захяа мүн лэ дүүргэгдээ. Шанаагай отделенидэ клуб капитальнаар заһабарилагдажа дүүргэгдээ.

Сэлэн-Дүүмэ поселогто ажаһуудаг заводой, мүн совхозой хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай үхибүүдтэ зорюулан тусхай хүүгэдэй библиотекэ нээхэ тухай асуудал табигдаһан юм. Тэрэ эрилтэнь дүүргэгдэжэ, посёлогой үхибүүд һайн библиотекэтэй болоо.

Гүүртэ, фермэнүүдтэ ажалладаг малшадта, мүн совхозой отделенинүүдтэ ажаһуудаг хүдэлмэришэдтэ зорюулан гэр байрануудые бариха тухай эрилтэ урдахи һунгалтын үедэ мүн лэ табигдаһан байгаа. Тэдэ захяануудые дүүргэхэ талаар бага бэшэ ажал хэгдэһэн байна. 1970—1972 онуудай туршада хамта дээрээ нэгэ-нэгэ байратай 28 гэр, хоёр-хоёр байратай 8 гэр баригдахаһаа гадна, байһан гэрнүүдтэ заһабари хэгдээ.

Сэлэн-Дүүмэ посёлогой үйлсэнүүдые гэрэлтүүлхэ тушаа хэмжээнүүдые абаха шухала гэһэн асуудал һунгагшадай захиануудай тоодо оролсоһон юм. Энээн тушаа зохихо хэмжээн абтажа, посёлогой үйлсэнүүдтэ электрын лампанууд носодог болоо. Байн байтараа үйлсэнүүдынь бүри һайнаар гэрэлтүүлэгдэдэг болохо.

Урдахи һунгалтын үедэ ажалшадай зүгһөө ороһон захяануудай нэгэн — Сэлэн-Дүүмэ тосхондо 75—100 хүнэй һууритай участково больница бариха гэһэн захяа дүүргэгдэнгүй үлэшөө. Тэрэнэй гол шалтагаанинь гэхэдэ, больница барилгада зохихо газарнуудһаань мүнгэ зөөри мүнөөшье болотор һомологдоногүй. Совхозой отделенинүүд болон посёлогой хоорондо автобусуудые ябуулдаг болохо тушаа һунгагшадай захяа мүн лэ дүүргэгдэнгүй үлэһэн байна.

Эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула мүнгэ зөөри олохо гээшэ угаа шухала.

Энэ жэлэй зун нютагай Соведүүдтэ һунгалтын болоходо, ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар һунгагшадай зүгһөө хэдэн захяа баһал ороһон юм. Тэдэнэй заримыень халта дурдаа һаа, иимэ байна. Заводой дэргэдэ спортивна зал бариха, Сэлэн-Дүүмэ посёлогой, мүн совхозой отделенинүүдэй буусануудта модо тарижа ногооруулха, үйлсэнүүдые гэрэлтүүлхэ, Сэлэн-Дүүмэ посёлогой Школьная үйлсэдэ уһа бүлэхэ скважина тодхохо, Шанаагай отделенидэ клуб бариха гэхэ мэтэ асуудалнууд табигдаһан байгаа.

Эдэ асуудалнуудай нэгэнинь — посёлогой Школьная үйлсэдэ уһа бүлэн гаргаха асуудал шиидхэгдэжэ байна. Уһа бүлэхэ скважина совхозой хүсөөр малтагдаа. Һунгагшадай зүгһөө табигдаһан бусад асуудалнуудынь үшөө шиидхэгдээгүй. Эдэнние хүсэлдүүлхын түлөө мүнгэ зөөри хэрэгтэй. Тиимэһээ удаадахи жэлнүүдтэ дурсагдаһан асуудалнуудые шиидхэхын тула манай поселково Соведэй депутадууд зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй.

Үнгэрэгшэ һунгалтын үедэ худалдаа наймаа һайжаруулха асуудалнуудта һунгагшадай зүгһөө ехэ анхарал хандуулагдаһан байгаа. Магазинуудай ажаллаха сагые зүбөөр тодорхойлхо, эд бараагаар һайнаар хангаха, малшадай ажаһуудаг гүүртэ, фермэнүүд дээгүүр автолавкануудые саг соонь ябуулха гэхэ мэтэ эрилтэнүүд табигдаһан юм. Эдэ захяа заабаринуудынь мүнөө бэелүүлэгдэжэ байна.

Поселково Соведэй депутадууд магазинуудай ажаллаха гурим хинан шалгахаһаа гадна, һайн эд бараа саг соонь асарха асуудалнуудта һаналаа табина.

Холын гүүртэ, фермэнүүдтэ ажаһуудаг малшадые хэрэгтэй эд бараагаар хангаха зорилгоор автолавкануудай ябаха график шэнэлэн баталагдаа. Тэрэ графигай ёһоор совхозрабкоопой автолавка малай отарада, фермэнүүд дээгүүр неделидээ хоёр дахин ябадаг болоо.

Һунгагшадай захяа заабаринин ямараар дүүргэгдэжэ байһые шалгаха зорилгоор манай посёлково Соведэй депутадууд — илангаяа культурно-ажаһуудалай комиссиин гэшүүд ээлжээтэ засданинуудтаа шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, зохихо хэмжээнүүдые абажа байдаг.

Б. ШАРАПОВ,
Сэлэн-Дүүмын поселково Соведэй түрүүлэгшэ.
Сэлэнгын аймаг.

...Ураалай индустриальна томо түб—Челябинск хотын металлургическа заводой директор, техническэ эрдэмэй канди... Николай Тулинай нэрэ бултанда мэдээжэ болонхой. Нютагайнь зон тэрэнние шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ, эрдэм... Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадаһан хүн ...нь ехээр хүндэлдэг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ нүхэр Тулин ...нгөө али олон зорилго хэрэгүүдэй хажуугаар байгаали ...сагалгада онсо анхаралаа хандуулдаг байна. Һаяхан тэрэ ...айгаали хамгаалгын Бүхэроссин бүлгэмэй хүндэлэлэй тэм... хүртөө.

Нүхэр Тулинай журналист Вячеслав Дробышевтай хөөрэл... ...эн хөөрэлдөөе уншагшадай анхаралда дурадханабди.

МИАССАЙ ЭРЬЕДЭ

...Байгаали хамгаалха хэрэг ...эндэ хабаатай. Гэбэшье ... хүн тэрэнние эрхилхэ ...ой. Танай заводто энэ ... хэндэ даалгагданхайб?

...Манайда заводой директо... ударидалга доро бай... хамгаалгын тусхай со... бии болгогдонхой. Тус ...дтэ заводой главна мэр...лтэд, партийна, проф... ...ай болон комсомолой ...нүүдэй түлөөлэгшэд, үй...орниин түрүүшүүл орол... Соведтэ агаар, уһа... ...алха, промышленна ... гамтайгаар ашаглаха, ...саяа болбосон түхэлтэй ...охо ба ногоон ургама... ...дые тариха гэхэ мэтэ та... секцинүүд бии юм. Тэдэ... тус тустаа онсо шэглэл... Өөр өөрынгөө хүдэлмэ... нютагайнгаа хэблэл бо... радиотой нягта холбоо... ...гоор ябуулдаг байна.

Энэ хүдэлмэринь элдэб ян... түрэл байгаали тухай... лекци уншагдадаг, суб...нигууд эмхидхэгдэжэ, но... ургамалнууд таригда... агаар ба уһа хам... ...ха талаар нийтын харал... эмхидхэгдэдэг юм. Тэрэ ...ралгануудай үедэ метал...ргнууд элдэб һонирхол... дурадхалнуудые оруул... тэдэнь секциинь саашан... хүдэлмэридэ туһалдаг.

...Ямар нэгэ секцинь хү...мэри тухай тобшохоноор ...рэжэ үгыт.

...Жэшээ болгон байра бай...аа болбосон түхэлтэй бол... ногооруулха талаар ...элмэри абаад харая. За...ой байгаали хамгаалгын ...ществын 17 мянгаад гэ...үүд заводойнгоо талмайе, ...таллургнуудай байдаг го...дой районние болбосон тү...лтэй болгохын түлөө орол...жо байдаг. Тэдэнэй хүсөөр ... мянга гаран залуу модод. ... мянган һөөгүүд һуулгаг...һан, 10 мянган дүрбэлжэн ...р талмай, газонуудта но... таригдаһан байха юм. ...водой теплицэнүүдтэ һа... бүри 5 мянгаад сэсэг ур...улагдана. Зун бүри нэгэ ...иллион 200 мянган сэсэгэй ...ссада һуулгагдадаг. За...дой талмай дээрэхи харгынууд, хүдэлмэришэдэй районой үйлсэнүүд булта заводой цехүүд болон элдэб албануудта даалгагданхай юм.

Хэнэйшье мэдэхээр, мүнөөнэй металлургическа завод ехэ уһа гаргашалдаг, мүн байгаалиин уһые муухай болгодог гээшэ ааб даа. Танай заводто энэ гаргашые доошолуулха ба промышленна үлэгдэлнүүдые сэбэрлэхэ талаар юун хэгдэнэб?

Уһанай гаргашаһаа эхилһүү. Манай заводые уһаар имагтал Миасс гол хангадаг гээшэ. Тэрэ уһа багатай. Хэрбээ предприятиин муухай уһа сэхэ гол руу гаргажархидаг байгаа һаа, Миассай уһан бүхыдөө бузарлагдашаха һэн. Тиигэхэгүйн тула заводто уһа сэбэрлэлгын 28 түхеэрэлгэ хүдэлдэг. Эндэ сэбэрлэгдэһэн уһан заводой бүхы гаргашалха уһанай 97 процент боложо ороно. Тиимэһээ оройдоол 3 процентнь Миасс голһоо нэмэгдэдэг байна. Уһа гамтайгаар ашаглаха ба тэрэнние научна шэнжэлгын институдуудтай хамта шиидхэгдэдэг юм. Энэ харилсаан һайн үрэ дүнгүүдые үгэдэг байна. Уһа гамтайгаар ашаглаха ба хамгаалха хүдэлмэриин хэр ехые ойлгуулхын тула нэгэ тоо дурдая: гансал 1972 — 1973 онуудта энэ хэрэгтэ 7,5 миллион түхэриг гаргашалагдаһан байна.

Танайда агаар хамгаалха талаар юун хэгдэнэб?

Теплоэлектростанцинууд һүүлэй жэлнүүдтэ хатуу түлишэһөө байгаалиин газта оруулагдаһан байна. Заводой бүхы паровозууд-электровозуудаар ба тепловозуудаар һэлгэгдээ. Булад хайлуулдаг, конверторнэ, мартенэй цехүүдтэ газ сэбэрлэдэг түхеэрэлгэнүүд табигданхай. Ойрын жэлнүүдтэ коксын батарейнүүдтэ коксые утаагүйгөөр хэрэглэжэ эхилхэбди. 1980 он болотор агаарай сэбэрые сахиха түсэб хараалагданхай.

Энэ хэрэгтэ манай завод жэл бүри 2,5—3 миллион түхэриг гаргашалха байна.

(АПН).

...ХАМГААЛНА

...ижэнэ. Иимэ ябуулгын ...аар уласхоорондын ша...рдуу шанга байдал һулар... байнхай.

Гэхэ зуура, «хүйтэн дай...» тала баригшад дэлхэй ...эрэ үшөөл бии байһаар ...ко совет хүнүүд һайн ойл... Һайндэрөө угтахадаа, ...кетчигүүд, артиллерист...үүд дайшалхы мэргэжэл ...адабаряа үдэр бүри нари...улан дээшэлүүлдэг юм. ...анай Эхэ ороной, социа... хани нэгэдэлтэ бусад ...онуудай аюулгүйе найдам... сахихаар бэлэн байха ...шэ эдэнэй нангин уялга ...олоно.

Үнгэрһэн жэлдэ сэрэгшэд...кетчигүүд дайшалхы мэр...жэл шадабаряа, онол ...ала улам дээшэлүүлһэн ...йна. Зэбсэг хэрэгсэлнүү...е һайнаар мэдэхын. дай...алхы бэлэдхэлтэй байхын ...лөө мүрысөөн ракетнэ сэ...үүдэй частьнуудай, под...зделенинүүдэй дунда үргэ...өөр дэлгэрһэн байгаа. Дээ...лүүлэгдэһэн социалис ...лтануудаа эдэнэр амжал...тайгаар дүүргээ.

Отличнигууд, бэрхэ мэр...жэлтэд, дүтэрхы мэргэжэл ...ылаһан сэрэгшэд урган ...шорһон байна. Мүнөө ...эдэ ракетнэ сэрэгүүдэй сол...дуудай 90 гаран про...центнь бэрхэ мэргэжэлтэд ... Ракетчигүүдэй 68 процентнь ракетнэ хэрэгэй шадабаритад гү, али нэгэдэхи, хоёрдохи классай мэргэжэлтэд болоно. Эрхим түрүү подразделенинүүдэй тоо улам олошороо. Сэрэгэй һуралсалай үедэ ракетэнүүд «һайн», «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр табигдаһан байна.

Октябриин Агууехэ түйлалтануудые, Эсэгэ оронойнгоо аюулгүйе сахин хамгаалхын тула мүнөөнэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдые этигэн даалгаһанайнь түлөө ракетнэ сэрэгүүдэй сэрэгшэд омогорхон баясана.

Энэ үндэр этигэл найдалыень нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулха, хододоо бэлэн байха, эзэрхэг түримхэй али бүхы дайсанай манай Эхэ орондо халдан ороо һаань, хатуу шанга харюу сохилто хэхээр хододоо бэлэн байха гээшэ нангин уялгамнай гэжэ сэрэгшэд-ракетчигүүд тоолоно.

Н-скэ ракетнэ частиин капитан В. П. Плющэй хүтэлбэрилдэг батарей хоёрдохи жэлээ эрхим тоодо оронхой. Батарейн сэрэгшэдэй гурбанай хоёр хуби дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлэй отличнигууд юм.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үдэр бүри дайшалхы һуралсал нигэд лэ ябажа байдаг.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА

телефон-телеграф-радио

ВАРШАВА

ВАРШАВАДА БОЛОҺОН МИТИНГ

ТАСС

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков түрүүтэй Болгариин партийно-правительственна делегациин ПНР-тэ ерэлгэдэ зорюулагдажа, Польшын, Болгариин хани барисаанай митинг Варшавадахи Соёлой ба эрдэмэй ордонгой Конгрессүүдэй зал соо болобо.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек митинг дээрэ үгэ хэлээ. Пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта үндэһэлһэн Польшын ба Болгариин харилсаан амжалтатайгаар хүгжэжэ байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Хоёр ороной партийно-правительственна делегацинуудай хоорондохи хөөрэлдөөнүүд хоёр талын харилсаанай программа нилээд үргэдхэһэн байна.

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүдэй барисаае бэхижүүлхэ, эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха политика БКП, НРБ-гэй правительство саашадаашье бэелүүлхэ юм гэжэ мэдүүлбэ.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болоһон бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ эб найрамдалта программа бэелүүлгэдэ шухала удха шанартай гэжэ Т. Живков хэлэһэн байна. Уласхоорондын оршом соо боложо байһан һайн хубилалтануудта дэлхэйн хархис хүсэнүүд тойбо татана.

БКП-гэй ба ПОРП-ын хоорондохи, НРБ-гэй ба ПНР-эй правительствануудай хоорондохи хани нэгэдэл улам хүгжэжэ байна гээд Т. Живков үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглээ.

ДЕЛИ

Л. И. Брежневэй ерэхыень хүлеэнэбди

ТАСС

«КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй манайда ерэхыень хүлеэжэ байнабди. Энэнь энэдхэг-совет харилсаа холбоо саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ арга олгохо гээд этигэн найданабди», — гэжэ Индиин премьер-министр Индира Ганди мэдүүлээ.

«Элдэб һалбаринуудта Советскэ Союзай амжаһан түйлалтануудые үндэрөөр сэгнэнэбди, — гэжэ тэрэ хэлэнэ. — Уласхоорондын харилсаанай олохон һалбарида Советскэ Союзтай ниитэ нэгэн һанал бодолтойбди».

СССР—ИНДИИН ҮНЭН ХАНИ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр манай орондо ерэлгэ Индиин ба Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаа, харилсаа холбоо саашадань бэхижүүлгэдэ, эб найрамдал хангалгын аша туһада харюусаха байһаниинь дамжаггүй гэжэ Эб найрамдалай ба һаналаа нэгэдэлгын бүхэиндиин эмхиин гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн Парас Рам ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. **Энэ уулзалга хани халуун, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэржэ, манай оронуудай хоорондохи харилсаае улам бэхижүүлхэ байха гэжэ эртээнһээ хэлэжэ болоно.**

Эб найрамдалта политика залан сэхээр бэелүүлхэ, орон доторойнгоо зорилгонуудые демократическа гуримаар шиидхэхэ талаар Индиин Республика үльгэр жэшээ харуулна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлээ һэн. Уласхоорондын асуудалнуудые үнэн зүбөөр, амгалан ёһоор шиидхэхын түлөө тэмсэхэдээ, орон доторойнгоо зорилгонуудые таа рамжатай һайнаар бэелүүлхэ эрхэ байдал бии болгоно. Гэхэ зуура, орон доторойнгоо социально-экономическа асуудалнуудые энэдхэг арад удаа дараалан шиидхэхэдээ, эб найрамдалта политика бэелүүлгын үндэһэ һуури табина.

Энэ замдань Советскэ Союз Индиин үнэн хани байгаа, саашадаашье байха гэжэ Парас Рам хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Совет ханинарай туһаламжаар манай орон дотор хүндэ индустриин үндэһэ һуури табигдаа, гүрэнэй сектор бэхижүүлэгдээ. Энэнь манай орондо имагтал политическэ бэшэ, харин экономическа бэеэ даһан байдал олгохо таа рамжатай арга бии болгоно. Тиигэжэ манай харилсаа холбоон бүри нягта, элдэб янзын боложо байнхай.

ОТТАВА

М. Шарпын мэдүүлгэ

ТАСС

Советскэ Союзай ба Канадын хоорондохи харилсаан амжалтатайгаар хүгжэнэ, саашадаа улам бэхижэхэ байна гэжэ Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Шарп мэдүүлээ. Албанай хэрэгээр СССР-тэ ошохоёо байһан ушарни совет-канадын харилсаа һайжаруулха талаар Канадын правительствын хүсэл, эрмэлзэл болоно гэжэ тэрэ эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

М. Шарпын һанамжын ёһоор, Москвада болохо хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр талын харилсаанай асуудалнууд, уласхоорондын асуудалнууд, тодорхойлон хэлэхэдэ, Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной, Европын түбэй хубида зэбсэгтэ хүсэнүүдые болон зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо тухай асуудалнууд, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал зүбшэлэгдэхэ байна.

ГАВАНА

Съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ

ТАСС

Кубын Ажалшадай профцентрэй XIII съезд эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Социалис байгуулалта амжалтатайгаар хэлгын хэдэ хэдэн шухала шиидхэбэринүүд съезд дээрэ абтаһан байна.

Кубын Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын Премьер-Министр Фидель Кастро съезд хаалга дээрэ үгэ хэлээ. Кубын ажалшадай дээдэ хуралдаанай дүнгүүдые тэрэ үндэрөөр сэгнэбэ.

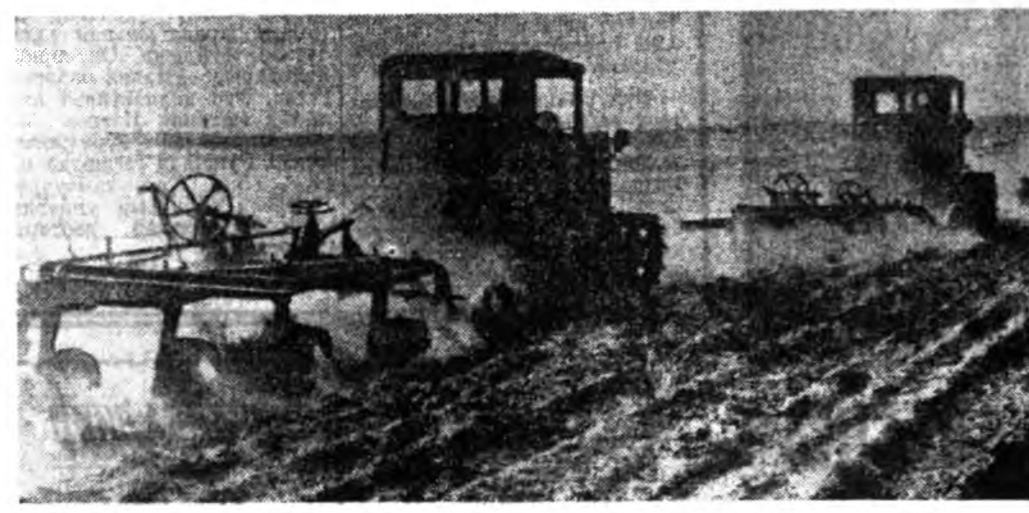

Жэл ерэхэ бүри хүдөө ажахын хүдэлмэри оньһожоруулагдажа, үндэр баян ургаса абтадаг болонхой. Мүнөө олохон ажахын кооперативууд өөрын тракторнууд, комбайнууд болон бэшэшье техникын парктай болонхой. Зураг дээрэ: совет тракторнууд Индиин кооперативай таряалан дээрэ.

Индиин Уттар-Прадеш штадай Хардвар городтохи электротүхеэрэлгэнүүдэй завод Советскэ Союзай туһаламжаар баригдаһан юм. Тус предприяти хүгжэн һалбаржа байгаа Индиин электростанцинуудта түхеэрэлгэнүүдые бүтээжэ үгэдэг юм. Зураг дээрэ: слесарь-хабсаргагшад П. Далиала, С. Кальвант гэгшэд заводой цех соо.

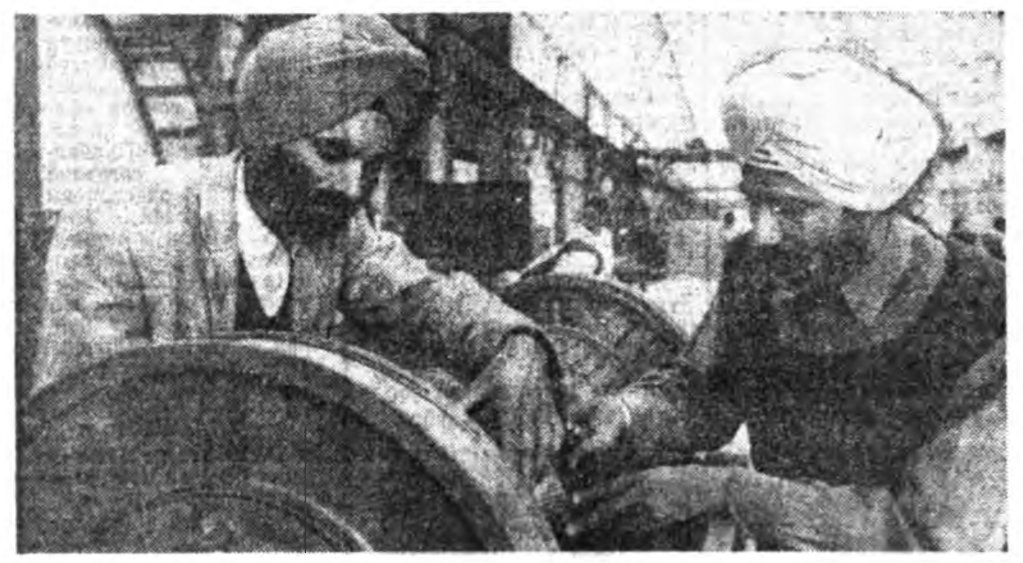

КОНАКРИ

ХАНИ БАРИСААНАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ЖЭШЭЭ

ТАСС

«Совет гвинейн харилсаан дэлхэйн бүхы оронуудта ашатуһатай үльгэр жэшээ боложо шадаха байна», — гэжэ Гвинейн Республикын премьер-министр Лансана Беавоги Даболдохи боксидай уурхайн барилгада хабаададаг совет, гвинейн мэргэжэлтэдэй урда үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Хоёр оронние холбодог хани барисаан, харилсаа холбоон 1958 онһоо үндэһэтэй. Тиихэдэ бэеэ даһан Гвинейе СССР түрүүшүүлэй тоодо мэдэрээ һэн. Тэрээнһээ хойшо совет-гвинейн харилсаа холбоон нилээд хүгжэнэ байна.

Советскэ Союзай туһаламжаар хэдэ хэдэн ехэ предприятинууд, аэропорт, радиостанци Гвинейдэ баригдаһан байгаа. Оронойн олон фабрика, заводууд совет түхеэрэлгээр хангагдаһан байна.

Гвинейн Республикын президент Амхед Секу Туре Гвинейн Демократическа партиин X съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, гвинейн, совет арадуудай хани барисаан нэгэнэгээ хүндэлэлгын, адли тэгшэ эрхэтэй байлгын үндэһэн һууритай юм гэжэ хэлээ һэн. Советскэ Союзай үзүүлһэн туһаламжа, дэмжэлгэ Гвинейдэ шухала удха шанартай гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой генеральна секретариин элидхэл

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэ ООН-ой онсо даабарита хүсэнүүдые бүридхэхэ ба тэрэнэй ажал ябуулга тухай Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын ябаса тушаа Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна секретарь К. Вальдхаймай хэһэн ээлжээтэ элидхэл ООН-до тунхаглагдаба.

Тодорхойлон хэлэхэдэ, байгша оной ноябриин 14-нэй байдалаар Дүтын Зүүн зүгтэхи ООН-ой онсо даабарита хүсэнүүдэй ниитэ тоо 2.011 хүн болоһон байгаа гээд элидхэл дотор хэлэгдэнэ.

ЛОНДОН

АРСАЛДАА ХЁМОРООТОЙ БАЙҺААР

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороо зүришэлдөөндэ США-гай дипломатическа алхамууд тухай Вашингтоной Европодохи союзнигуудта мэдээсэл хэхэ зорилготойгоор Дүтын Зүүн зүгэй ба Урда Азиин хэрэгүүдые эрхилхэ талаар США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо Дж. Сиско НАТО-гой гэшүүн оронуудай ниислэл хотонуудаар ябажа дүүргэбэ.

ТАСС-ай шэнжэлэгшэ Е. Савченко энээн тушаа иигэжэ бэшэнэ:

Римдэ, Брюссельдэ, Парижда, Лондондо Дж. Сискогой хэһэн зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдэй удха тухай юуншье мэдэгдэнэгүй. Адаглагшадай һанамжын ёһоор, Дүтын зүгтэхи шахардуу байдалай үедэ Вашингтоной бэелүүлһэн политикые Европодохи союзнигуудынь ехээр буруушааһан байгаа. Тиин энэ асуудалые зүб руунь шиидхэхын тула хөөрэлдөөнүүдые хэхэсэ ерээ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые улам шахардуу шанга, хёмороотой болгоһондонь, НАТО-гой гэшүүн гүрэнүүдэй олонхид США-да дураа гутажа байһанаа мэдүүлбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэнь Дүтын Зүүн зүгэй оронуудһаа гадна, мүн НАТО-гой гэшүүн гүрэнүүдэй аюулгүй байдалда хоро хүргэнэ. Европодохи союзнигуудынь Израилиин тала баряа һаа, Араб гүрэнүүдһээ нефть абажа шадахаяа болинхол.

Тохёолдоһон байдалые хараада абажа, Вашингтон Европодохи союзнигуудтаяа арсалдаа хёмороогоо заһаруулхын тула хэдэн хэмжээнүүдые абаха баатай болобо. Энэ талаар США-гай президент Р. Никсон хэдэ хэдэн баруун оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ бэшэгүүдые эльгээһэн байгаа. Тиихэдэ НАТО-гой ядерна түсэблэлгын бүлэгэй зүблөөнэй Гаагада болоходонь, США-гай оборонын министр Дж. Шлесинджер энээндэ хабаадаһан байна. Хойто Атлантиин бүлэглэлдэхи зүришэлдөөнүүд үшөөл хёмороотой зандаа үлэбэ гэжэ НАТО-гой генеральна секретарь П. Лунс энэ зүблөөнэй һүүлээр сэхэ руунь мэдэрээ.

ХАНОЙ

Дипломатическа харилсаан тогтоогдоо

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республика Люксембургтэй дипломатическа харилсаа тогтоожо, посольствонуудаа эльгээлсэхые шиидээ гээд Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерство соносхобо.

НЬЮ-ЙОРК

Хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэбэ

ТАСС

США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер Японда хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргээд, Вашингтондоо бусаха замдаа ноябриин 16-да Сэулда тогтобо. Сэулда хүрэхэ үедөө нютагай захиргаанай түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэһэн байна. Тиин Г. Киссинджер США ошохоёо энэл үдэртөө мордобо.

КАИР

ООН-ой түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ТАСС

Каир, Суэц хотонуудые холбоһон харгы дээрэхи 110-дахи, 119-дэхи километртэ байдаг хинан шалгалтын хоёр пунктые Израилиин сэрэгүүд ООН-ой онсо даабарита хүсэнүүдтэ дамжуулан үгэбэ гээд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ. Финляндиин подразделенинүүд эндэ ерээ.

Тиигэжэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые, эм домуудые ашаһан транспорт Суэцтэ ерэжэ эхилбэ. Шархатаһан түрүүшын бүлэг хүнүүд Суэцһээ Каирта эльгээгдээ.

Элүүр энхын булан

ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Хэнэйшье мэдэһээр, үбдэжэ эхилхэдээ гү, али үбшэлхэгүйн тула эмүүдые зон хэрэглэдэг. Зүгөөр буруугаар хэрэглээд, врачай заабариһаа ондоогоор уубал, эм хүндэ хоро хүргэхэдөө болоно.

Элдэб ашагта малтамалнууд, ургамалнууд болон амитанай бэедэ, элдэб бодосуудта эмэй зүйлнүүд байдаг юм. Тэдэнние фармацевтическэ промышленность эм болгожо буйлуулдаг. Олон туршалга, шалгалтын һүүлээр лэ эмүүд хүн зондо дурадхагдана. Мүнөө үе сагай эмүүд гээшэ элдэб бодосуудай холисонуудһаа бүридэдэг, хүсэ шадалай ба үнгэ янзын талаар олон ондоо байдаг. Шанарайнь талаар тэдэнние зүрхэ һудалай, бэе һуларуулгын ба нойр хүргэлгын, үбшэ бууруулгын, халуунай гэхэ мэтээр илгажа болоно. Гэхэтэй хамта нэгэ эм олон үбшэндэ нүлөөлжэ шададаг. Жэшээнь, зүрхэнэй эм уухадамнай гансал зүрхэнэймнай үбшэндэ нүлөөлнэ гэжэ һанажа болохогүй.

Нэгэ эм хүн бүхэндэ таарадаггүй ушар мүн лэ үзэгдэдэг гээшэ. Хоёр хүн грипптэбэ гэлэй. Тэдэнэр нэгэ эм аптекэһээ абажа уубал. Гэбэшье, нэгэниинь эдэгээд, нүгөөдэнь эдэгэнгүй байхадаа болохо. Энэ юу һануулнаб гэхэдэ, врачай заабаригүйгөөр эмүүдые өөрөө ууже болохогүй. Хүн зон сульфамидна шэнжэтэй эмүүдые олоор хэрэглэдэг. Тэдэнэй тоодо стрептоцид, сульфадимизин, сульгин, фтилазол, норсульфазол ороно. Тус эмүүд элдэб үбшэнүүдэй микробуудые тэсээдэггүй аладаг. Гэхэтэй хамта тэдэнние багаханаар уубал, микробууд ехэ түргэн дадаад, үхэжэ үгэдэггүй. Зүгөөр ехээр ууҗархибал, хүн ондоо үбшөөр һэдэрээхэ гү, али эльгэ, бөөри, зүрхэндөө хоро хүргэхэдөө магад. Тиимэһээ сульфамидна эмүүдые ууxынгаа урда врачай заабари дуулабал зохистой байха. Антибиотигууд — пенициллин, стрептомицин, биомицин, олететрин гэхэ мэтэ — сульфамидна эмүүдһээ бүри хүсэтэй. Тэдэнние гуримгүйгөөр, ехэ багаар хэрэглэхэдэ туһа хүргэхэгүйһөө гадна, үбшэнние хроническа болгодог. Иигэжэ зарим хүнүүд эм ууxаяа мартаад, тарилгаяа алгасаад байбал, урда тээнь хэгдэһэн байһан аргаяа бултыень үгы хэнэ гээшэ.

Хүнүүд үргэһэ, нойр хүргэдэг эмүүдые хэрэглэдэг болонхой. Ехээр сэдьхэлээ зобоод, һанаа үнөөндэ абтаад гү, али һалан һандангүй хүдэлжэ эсээд, ухаанай ажалда дарагдаад байхадаа, зариман унтажа шадахаа болишодог. Тинхэлээрээ нойр хүргэдэг эм ууҗархидаг байна. Нэтэ зариманда тэрэнь туһалдаг — унташадаг, нүгөөдүүлынь унтажа шададаггүй. Иимэ ушарта ондоо түхэлэй, бэе махабадаа эсээхэ ажал (хара ажал) ехээр хэхэдэ гү, али физкультураар, спортоор һамаархада һайн. Эрдэм техникын, элдэб машинын ажалай хүгжэһэн мүнөө үе сагта хүн зон хара ажал хэхые оролдохо, физкультура ба спортдо эдэбхитэй болохо ёһотой гэжэ врачнар хэлэнэ.

М. ИНДОСОВА,
Буряадай республиканска больницын аптекые даагша

„РАДУГА“ ТҮРҮҮЛБЭ

Аймагай киносетиин түрүү хүдэлмэрилэгшэд Агууехэ Октябриин революциин 56 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр уттаа. Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй үнгэрһэн арба һарын туршада «Радуга» кинотеатрай коллектив эрхим дүн туйлажа, түрүү һуури эзэлбэ. Эгэшэ дүү Маша, Света Белоусоватан эндэ киномеханигаар хүдэлнэ.

Поперечнэ, Эгэтын адаг, Ниcэнгэ, Комсомольско, Тулдуун, Хорго, Гүүндэ, Үхэр-Нуур тосхонуудай киномеханигууд С. Кабакова, В. Цыбиков, З. Жалсанова, С. Туезов гэгшэд даалгабаряа үлүүлэн дүүргэһэн байна.

В. БАЙБОРОДИН.

Яруунын аймаг.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДЭБТЭРТЭ БЭШЭГДЭЭ

Һара, жэлээр бэшэ, харин хэдэн хоног соо гэхээр Гусиноозёрск хотын түхэл шарай хубилна. Юуб гэхэдэ, эндэ Зүүн-Сибириин эгээл томо электростанциин нэгэн болохо Галуута-Нуурай ГРЭС-эй комсомолой бүхэсоюзна габшагай барилгын хүдэлмэришэдэй байха байрын гэрнүүд хурдан түргэнөөр баригдана. Байрын гэрнүүдые баридаг участогай хүдэлмэришэд Октябриин һайндэрэй урда тээ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоод, муу бэшэ дүн туйлаа. Жэшээлхэдэ, «Электросибмонтаж» участогай Михаил Николаевич Струковай даадаг электро-хабсаргагшадай бригада барилгашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Байгша оной гурбадахи квартал соо ажалайнгаа бүтээсые 126 процентдэ хүргэжэ шадаа юм.

Түрүү коллективэй жэшээгээр ажаллажа, «Сибоотделстрой» участогай Ольга Номоконова, Анна Свищева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг штукатур болон шэрдэгшэдэй бригаданууд мүрысөөндэ тус тустаа хоёрдохи ба гурбадахи һууринуудые эзэлжэ шалгараа. Эдэ бригаднуудай коллективүүд октябрь һара соо хараалагдаһан түсэбтэ даабаринуудаа холо үлүүлэн дүүргээ юм. Тэдэнэр ажалдаа амжалта туйлахаһаа гадна, барилгын шанарта анхаралаа хандуулдаг, алмалта арьбалалтын гуримые нягта наринаар сахидаг байна.

Мүн хамһабариин үйлэдбэриин участогуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ барилгын главна механигай таһагай коллектив түрүү һуури эзэлбэ. Тэдэнэр үнгэрһэн һарада ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа, Октябриин һайндэрые ажалай бэлэгээр угтаа. Тус коллективэй ахалагша механик Петров цехэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Рушаков гэгшэдэй нэрэ обог Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгын управлениин Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдэбэ.

Ц. БАЛДАНОВ.

ХҮНЭЙ ҮҺЭ ЗАҺАГШАД

«Сибирячка» гэжэ парикмахерскын эхэнэрнүүдэй зал соо наһатай болоһон эхэнэрнүүдшье, эдир залуу басагадшье ходоодо олон байдаг. Нэгэ зариман үһэеэ тайруулха, нүгөөдүүл юрэ үһэеэ заһуулха, тиихэдэ моододо дуратайшуул маникюр хүүлэхэ, мүнөө үеынхеэр үһэеэ буржылгуулха хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлдэг.

Һайн мэргэжэлтэй мастернууд энэ парикмахерскада хүдэлнэ. Тэдэнэрэй уран гарай хүнэй үһэ хирган заһахадань хүгшөөргэ эхэнэр залуу болоһондол үзэгдэнэ, эдир басагадай шарайда илдам һайханай шэнжэ ороно. Үнэхөөрөөшье, «эди шэдитэй» гартан байна даа гэжэ һанамаар.

Иимэ хүнүүдэй нэгэн Сарра Семёновна Гроссман 40 жэлэй туршада үһэ заһагшаар хүдэлнэ. Гэбэшье мүнөө болотороо пенсидэ гарааагүй, үшөө хүдэлһөөр. Тэрэ Ленинскэ ойн баярай медаляар, «Ажаһуудалай эрилтэ хангалгын отличник» гэһэн тэмдэгээр» шагнагданхай. Мүн лэ үнинэй хүдэлмэришэд Мария Захаровна Пашнева, Елена Семёновна Пахомова, Евдокия Михайловна Хохлова гэгшэд парикмахерскада хорёод жэл соо хүдэлнэ. Олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө тэдэнэр коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тиихэдэ Е. С. Пахомова Ленинскэ ойн баярай медаль, «Ажаһуудалай эрилтэ хангалгын отличник» гэһэн тэмдэг энгэртээ зүүһэн байха юм.

Үнинэй хүдэлдэг парикмахернууд баян дүй дүршэлөө, онол шадабариия залуушуулда дуратайгаар дамжуулан үгэдэг, ажалда дүршэжэ, эрхим мэргэжэлтэ болоходонь үнэн сэдьхэлһээ туһалдаг байна. Республикын ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг министерствын үйлэдбэри-һуралсалай комбинадай һурагшад «Сибирячка» гэжэ парикмахерскын эхэнэрнүүдэй залда ерэжэ, үйлэдбэриин дүй дүршэлдэ һурадаг юм. Ерээдүйн парикмахернууд Пахомова, Хохлова, Гроссман гэхэ мэтэ эрхим масмернуудай дүй дүршэлые шудалдаг, олон юумэ мэдэжэ абадаг байха юм.

Һурагшадай зариманиинь һургуулияа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр «Сибирячкада» хүдэлхөөр үлэжэ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлдэг байна. Комсомол басагад Любовь Янова, Светлана Позднякова гэгшэд тэдэнэрэй тоодо оролсоно. Тэдэнэр даажа абаһан уялгаяа муу бэшээр бэелүүлнэ, үһэ заһаха шэнэ онол аргые дуратайгаар шудална.

Парикмахернуудай хоёр бригада эхэнэрнүүдэй залда ерэгшэдые хангана. Е. С. Пахомова тэдэнэрэй нэгые даадаг юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг коллектив үһэ заһагшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ ходо эрхимлэжэ, түрүү һуури эзэлдэг. Тус бригада Буряадай АССР-эй 50 жэлэй алтан ойе ажалай бэлэгүүдээр угтажа, профсоюзай обкомой болон городой ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн.

«Сибирячка» гэжэ парикмахерскын эхэнэрнүүдэй залай коллектив үдэр бүри 120—150 хүнэй үһэ заһадаг. Тиихэдэ зунай үедэ энэ тоо 200-да хүрэдэг байха юм.

А. ШУЛУНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Түрүү парикмахернуудай нэгэн М. З. Пашнева һурагшадай дунда байна. 2. «Сибирячка» гэжэ парикмахерскын үһэ хатаадаг зал соо.

АВТОРАЙ фото.

ПРИБАЙКАЛИИН АЙМАГТА

ШЭНЭ СОВХОЗУУД ЭМХИДХЭГДЭБЭ

Прибайкалиин аймагта «Зырянский», «Прибайкальский» гэжэ хоёр шэнэ совхоз байгуулагдаа. Ильинкэ, Зырянск тосхонууд шэнэ ажахынуудай түб болгогдобо. «Прибайкальский» совхоз «Заветы Ильича» колхозой, урданай «Прибайкальский» совхозой Мостовско отделениин газар уһа эзэлээ. Тиихэдэ «Путь к коммунизму» колхозой, «Прибайкальский» совхозой Гурулёвско отделениин эзэлжэ байһан дайда «Зырянский» совхоздо үгтэбэ.

1973 ОНОЙ УДАРНИК

ВЛКСМ-эй ЦК-гай иимэ хүндэлэлэй тэмдэгүүд түрүү 23 комсомолшуудта барюулагдаба.

Тэдэнэй дунда залуу комбайнер Александр Горбунов, мастер Зем фира Бальжакова, токарь Татьяна Первухина, тракторист-бульдозерист Геннадий Стариков, жолоошон Владимир Кириков, медигүүд Людмила Ушакова, Владимир Иркилин гэгшэд бии.

Энэ үндэр шагнал абахадаа тэдэнэр үшөө һайнаар ажаллаха байһанаа мэдүүлээ.

БААТАРНУУДАЙ ДУРАСХААЛ МҮНХЭ

Һаяхан Нестерово тосхоной дунда һургуулиин «Улаан следопыдууд» Белорусска ССР-эй Славени тосхонһоо бэшэг абаа һэн. Бэшэг соогоо белорусс нүхэдынь Нестерово тосхондо түрэһэн Дмитрий Рудневай баатаршалга тухай хөөрэһэя байба.

Дайнай үедэ Дмитрий Руднев Витебскэ область сүлөөлэлсэһэн, Славени тосхоной дэргэдэ баатарай үхэлөөр унаһан юм. Тэрэнэй хүшөөень Славени тосхоной һурагшад наринаар сахин хамгаалжа байдаг, энэ хүшөөгэй дэргэдэ эдир һурагшадые комсомолдо, пионертэ абадаг заншалтай. Тиихэдээ һурагшад Эхэ орондоо үнэн сэхэ байхабди гэжэ тангариглададаг юм.

Мүнөө Нестеревын «Улаан следопыдууд» Дмитрий Руднев тухай материалнуудые суглуулжа, белорусс нүхэдтөө эльгээхээ бэлдэнэ.

П. ГРИГОРЬЕВ.

Хяагта хотын һонин

ЛЕНИНЭЙ ЗОХЁОЛНУУДЫЕ ХЭБЛЭГШЭ

Ленинэй зохёолнуудые эгээн түрүүн хэблэжэ гаргаһан Мария Ивановна Водовозовагай фото-зураг болон түрэһэн гэрынь һаяхан Хяагтада олдоо. Тэрэнэй эсэгэ И. Ф. Тукмаков эндэ наймаа эрхилдэг байһан юм.

1869 оной июниин 27-до, Хяагтада М. И. Водовозова түрөө һэн. 1879—1880 онууд багаар, эсэгэнь Москва нүүжэ ошоһон байгаа. Үхибүүдтээ һайн эрдэм, хүмүүжүүлгэ үгэхэ хүсэлэнтэй байгаа ха юм.

Москва ошомсоороо Мария түргэнөөр шалгалта үгэжэ, гүрэнэй нэгэдэхи гумназида ороо һэн. Тэрэнээ алтан медальтайгаар дүүргээд, эгэшэ Еленэтээ Петербург ошожо, эхэнэрнүүдэй Бестужевскэ дээдэ курсада һуража эхилһэн байха. 1893 ондо публицист, марксист Николай Васильевич Водовозовто хадамда гаража, үбгэнтээ хамта номой хэблэл эмхидхэһэн байгаа.

Мария Ивановна Водовозова хара багаһаа хойшо түрүү үзэл бодолтой зоной дунда хүмүүжүүлэгдэһэн юм. Эсэгэнь өөрөөшье түрүү үзэлтэй хүн байгаа. Тиимэһээ тэрэ номой хэблэл эмхидхэжэ, марксизмын һургаал заабари зоной дунда тарааха гэһэн зорилго урдаа табяа бшуу. Ингэжэ М. И. Водовозовагай номой хэблэл 1895 онһоо хүдэлмэриэ эхилээ һэн.

Шушенское тосхондо сүлэлгэдэ байхадаа, бүри урданшье бэшэгдэһэн В. И. Ленинэй зарим зохёолнууд хэблэгдэнгүй үлэшэһэн юм.

Энээнние ойлгоһон Мария Ивановна В. И. Ленинэй табан томо статьянуудые нэгэ боти ном болгожо гаргаа һэн. Тэрэнь «Экономические этюды и статьи» гэжэ нэрэтэй байһан. Энэ Ленинэй нюуса бэшээр гаргаһан түрүүшынь ном болоно. Тиимэһээ Россин империин полициин департамент ехэ һонирхоһон, авторыень элирүүлхэ оролдоһон юм. «Гулин» гэһэн ара нэрээр энэ ном гаргаһан хүн хадаа Владимир Ильич Ульянов болоно, 1887 ондо саазалуулагдаһан Александр Ульяновай [illegible] рэһэн дүүнь гэжэ һүүлэй һүүлдэ элирүүлэгдэһэн [illegible]

«Владимир Ильичэй зохёоһон «Развитие капитализма в России» гэжэ ном М. И. Водовозовагай номой хэблэлһээ гараба» гэһэн соносхол 1895 оной апрель соо «Русские ведомости» газетэдэ гаргагдаа һэн. Энэмнай 29-тэй В. И. Ленинэй хоёрдохи номынь болоно.

Энэ номой ямар удха шанартай байһаниинь мэдээжэ. Капитализмын хүгжэлтэ, крепостничествын үлэгдэлнүүдтэй тэрэнэй эбдэршэгүй хирша байһанние заа һан, революциин дүтэлһые, хүдэлмэришэн ангиин тэрэнэй [illegible] хүсэн байһанние энэ ном соогоо агуу вождь элирүүлжэ байна ха юм.

В. И. Ленин энэ номоо гаргахадаа ехэ баярлаһан юм. «Номоймни гадаада түхэлынь һайн. Һайнаар барлагдаа. Алдуу үгы». — гэжэ эгэшэ Анна Ильиничнадаа бэшэжэ байдаг.

Хаанта засаг М. И. Водовозовагай гаргажа байһан номуудые, брошюрануудые тоонгүй байха аргагүй байгаа. Тиимэһээ номойнь хэблэлые хаагаад, өөрынь Петербургһаа сүлэһэн юм.

Манай нютагай басаган М. И. Водовозова сэгнэшэгүй ехэ юумэ хээ. Юуб гэхэдэ, марксизм-ленинизмын һургаал заабариин олоной дунда мэдээжэ болохо хэрэгтэ [illegible]ртой нүлөө үзүүлһэн, уламжалан бодоходо, революциин илалтадашье бага бэшэ хубитаяа оруулһан байна ха юм.

Р. ТУГУТОВ.

ШЭНЭ МУЗЕЙ НЭЭГДЭХЭНЬ

Хяагта хото болбол совет-монгол арадуудай хани барисаанай алтан үлгы гэжэ тоологдодог. Монгол арадай хубисхалай ударидагша Д. Сүхэ-Баатар оронойнгоо хубисхалшадые нэгэдүүлэн, МНРП-гэй I съездые 1921 ондо эндэ зарлаһан байгаа. Тиигэжэ Монголой Арадай революционно парти (МНРП) эмхидхэгдэн байгуулагдаһан түүхэтэй.

Жанжан Сүхэ-Баатарай байгуулһан монгол арадай хубисхалта арми Совет Улаан Армиин сэрэгүүдтэй хани холбоо байгуулан, тэдэнтэй хүсөө нэгэдүүлэн, барон Унгернын сэрэгүүдые үй бута сохиһон юм.

Тэрэ үеһөө хойшонхи жэлнүүдтэ совет-монгол арадуудай хани барисаан улам бэхижэжэ, улам үргэдэжэ ерэһэн намтартай. Монгол-совет арадуудай аха дүүгэй хани холбоо байгуулан бэхижүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Хяагта хото Монголой гүрэнэй дээдэ шагнал—Сүхэ-Баатарай орденоор шагнагданхай.

Монгол арадай хубисхалай ударидагша Сүхэ-Баатарай Хяагтада нюусаар байрлаһан гэрые музей болгоһон юм. Мүн МНРП-гэй I съездын үнгэрһэн байшан баһал түүхын дурасхаалта газар болгоогдоһон байгаа.

Мүнөө тус хотодо монгол-совет хани барисаанай шэнэ музей эмхидхэгдэжэ, һаяар нээгдэхэнь.

Шэнэ музей гурбан таһагһаа бүридэнэ. МНРП-гэй I съезд. Хуралдаанай боложо байһан байдал. Съездын абаһан шиидхэбэринүүд нэгэдэхи таһаг соо харуулагдана. Хоёрдохи таһагынь залуу Улаан Армиин болон Монголой хубисхалта армиин сэрэгүүд хүсөө нэгэдхэн, Монгол оронние сагаантанай дарлалтаһаа сүлөөлһэн байлдаанай тэмсэлдэ зорюулагданхай.

Монгол орондо арадай хубисхалай илан мандаһанһаа хойшонхи жэлнүүдтэ монгол-совет арадуудай аха дүүгэй харилсаан, хамтын тэмсэл, ажал ябуулгын хүгжэһэн тухай дэлгэрэнгы материалнууд тус музейн гурбадахи таһагта табигданхай. Музей соо табигдаһан олон тоото бодото баримтанууд, уран зурагууд, фото документнүүд тон һонирхолтой.

Шэнэ музейн экспонадуудые Хяагтын хизаар ороноо шэнжэлхэ музейн хүдэлмэрилэгшэд суглуулан бүридүүлжэ эмхидхэһэн байна.

ИРАГУУ ХҮГЖЭМ ЗАМХАНАГҮЙ

Хяагта хотын Ленинэй нэрэмжэтэ гудамжада оршодог хоёр дабхар байшангай хажуугаар үнгэрхэдэ, элдэб хүгжэмэй абяан үдэшэ бүхэн дуулдажа байдаг. Энэмнай хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули гээшэ. Досоонь ороходо олон таһалганууд, уужам, һаруул.

Тус һургуулиин директор Даши Данзанович Доржиев һургуули, һурагшад, багшанар тухайгаа тобшохоноор хөөрэжэ, бидэнэрые танилсуулаа һэн.

Хяагта хотын хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули 1958 ондо эгээн түрүүшынхеэ нээгдэһэн байна. Энэ хугасаа соо 120 гаран үхибүүд тус һургуули дүүргэжэ гараа. Һуралсалай энэ жэл хүрэтэр һургуулиин байра бага байһан дээрэһээ миил 100 һурагшадые хүгжэмдэ — фортепьянын болон баян-аккордионой мэргэжэлдэ һургадаг байгаа. Харин энэ жэлдэ уужам байратай боложо, 232 хүүгэдые абаһан байха юм. Эдэнэр бүгэдэ Хяагта хотын һургуулинуудай һурагшад болоно. Тиихэдэ мүнөө жэлһээ эхилэн арадай утаһан хүгжэмэй инструментнүүдэй — домбр болон чанза гэхэ мэтын шэнэ класс нээгдээ.

Багшанар — 18 хүн. Бултадаа Улаан-Үдын хүгжэмэй училищи дүүргэһэн залу, мэргэжэлтэд юм. Тэдэнэй олохониинь эндэхи хүгжэмэй һургуулида хүмүүжүүлэгдэһэн байха. Нэрлэбэл: Н. В. Шеповалова, Николай, Александр Мунгаловтан. Л. В. Перевалова, Л. Н. Брянская, Л. Н. Горбунова, А. Н. Соковиков болон бусад болоно.

— Би өөрөөшье энэ аймагай Алтайн сомоной хүм,— гэжэ Даши Данзанович омогтойгоор хөөрэнэ. — Харин домбр, чанза гэхэ мэтэ хүгжэмэй инструмент тон хомор. Иимэ хүгжэмэй инструментнүүдые бүтээн гаргадаг мастерской республика доторной үгы. Энэ эрилтэдэ республикын соёлой министерство анхаралаа табиха бээ гэжэ найдагдана.

Гоё һайханда, сэдьхэлэй шэмэг болохо хүгжэмдэ дуратайгаар хүүгэдые һурган хүмүүжүүлжэ байһан энэ һургуулиин багшанар Хяагта хотодо ажаһуугшадай дунда хүндэтэй болонхой. Тус һургуулиин эдир хүгжэмшэд хирэ болоод лэ байгшанарайнгаа, түрэлхидэйнгөө болон нүхэдэйнгөө үмэнэ концерт табижа, эрдэм болбосоролоо харуулдаг, баясуулдаг байха юм.

ЗАБАЙКАЛИИН УРГАМАЛНУУД ТУХАЙ

Хяагтын хизаар ороноо шэнжэлхэ музейн хүдэлмэрилэгшэд Байгалай урда талын газар нютагуудта ургадаг олон түрэлэй ургамалнуудые суглуулан шэнжэлхэ, тэдэнние тайлбарилһан ном хэблүүлхэ талаар научна хүдэлмэри эрхилдэг байха юм. Тиимэ номууд 1928 онһоо эхилэн зурһаан боти хэблэгдэһэн. Харин мүнөө тэрэнэй үргэлжэлэл VII ботинь хэблэлдэ бэлэдхэгдэбэ. Тэрэнние Ленинградта СССР-эй Наукануудай академиин Ботаническа институдай эрдэмтэд хэблүүлхэ байна гэжэ Хяагтын музейн директор нүхэр Р. Тугутов хөөрэнэ.

Д. ЦЫБЕНОВ.

ГУРБАН ХАНИНАР

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой мал ажалда олон залуушуул хүдэлмэрилдэг. Тэдэнэрэй олонхинь нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ удаа түрэл совхоздоо ажаллана. Жэшээ болгон. Боомой отделениин гурбан хани басагадай намтар тухай тобшохоноор хөөрэхэдэ болоно.

Валентина Базарова табадахи жэлээ һаалишанаар ажаллаха зуураа, Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникумдэ заочноор һурана. Тэрэ гансашье совхоз соогоо түрүүлээ бэшэ, мүн аймагайнгаашье һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлээ. Хоёрдохи басаганиинь — Мыдыгма Раднаева. Тэрэ мүнөө хонишон. Мыдыгмагай ажаллажа байһан отарынхид жэл бүри түсэбөө дүүргэдэг. Һүүлшын хоёр жэлэй турша соо зуун эхэ хонин бүридэ зуун хурьга абаа. Мүнөө Раднаева совхоз дотороо мэдээжэ болонхой. Ажалаараа алдаршаһан Мыдыгма Раднаева нютагай Соведтэ депутадаар һунгагданхай. Гурбадахинь — Груша Никитеева. Энэ басаган Мухар-Шэбэрэй аймагай ажалшадай Соведтэ депутат юм. Мүнөө хонишоноор ажаллана.

10-дахи класс дүүргээд, түрэл тосхондоо малшанаар ажаллажа ябаһан гурбан хүршэ басагад өөһэд хоорондоо мүрысэхэ зуураа бэе бэедээ ходо туһалалсажа, ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлана.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
телевидениин болон радио дамжуулгын комитедэй хүдэлмэрилэгшэ.

СИБИРЬТЭ ҮЗЭГДӨӨГҮЙ ОЛОН ГАЛУУН

Буряадай АССР энэ жэлдэ 838 мянган галуу гүрэндэ тушааха байна. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ ооолоно. Тиихэдэ хахадһаа олонхидынь Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозуудһаа гүрэндэ тушаагдаха юм. Хахад миллион шахуу галуун үнгэрэгшэ зундаа эндэ тэнжээгдээ. Иимэ олон шубуу үсхэһэн ушар Сибирьтэ үзэгдөөгүй.

Табан жэлэй саана Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд республика дотороо эгээн түрүүлэн галуу олоор үсхэбэрилхэ гэһэн үүсхэл гаргаа бэлэй. Мүнөө аймагай юһэн ажахы галуу олоор үсхэбэриилжэ, олзо ехээр оруулна. Республикын бэшэшье аймагуудай колхоз, совхозууд нёдондо жэлһээ эхилжэ галуу үсхэбэрилгын ашатуһатай байһые ойлгоо.

Хүдөө ажахын олзо ехэтэй энэ һалбари угаа түргэн хүгжэнэ. Аймагуудай түб тосхонуудта инкубаторна станцинууд баригдана, шубуунай томо фермэнүүд ажахынуудта эмхидхэгдэнэ. Буряадай шубуушад галууе олоор үсхэбэрилхэһээ гадна, тэрээние харууһалха технологиие һайжаруулха зорилго урдаа табина. Шубуу шахан таргалуулха болзорые хоёр һараар хорооохо туршалга хэнэ.

Ю. БУДАЕВ,
ТАСС-ай корр.

Улаан-Үдэ.

БУРЯАД ХООР

Улаан-Үдэ хотодо арадай городской хоор эмхидхэхэ тухай асуудал үниинһөө хойшо гарадаг һэн. Үнэхөөрөөшье, һанаад үзэхэдэ, республикымнай аймаг бүхэндэ шахуу арадай хоорнууд, театрнууд, ансамбльнууд эмхидхэгдэнхэй ха юм. Тиихэдэ энэ ехэ хотодо арадай хоорой үгы байһаниинь, нэгэ талаар, гэмшэмээр һэн.

Мүнөө Буряадай дуушадай бүлгэм энэ асуудалые ехэ шухалада тооложо, арадай городской хоор эмхидхэбэ. Энэ хоор хадаа Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулиин дэргэдэ хүдэлхэ юм. Мүнөө дээрээ 40 гаран хүн хоорто хабаадалсана. Уран һайханай талаар бэрхэ мэргэжэлтэд томилогдоо. Жэшээлхэдэ, Буряадай АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Ф. С. Иванов энэ хоорой хүдэлмэрие уран һайханай талаар хүтэлбэрилнэ. Хоорой хүтэлбэрилэгшэнь — Н. С. Мункина.

Ородой болон дэлхэйн классигуудай, совет болон буряад композиторнуудай, арадай дуунуудые хоор гүйсэдхэхэ. Тиихэдэ хатаршадай бүлэг эндэ уран шадабаряа харуулжа эхилхэнь.

Н. ДОНСОРОНОВА,
Буряадай дуушадай бүлгэмэй харюусалгата секретарь.

Эхилээл даа, Барда, агнуурщимнай хаһа.

П. БУРМАКИНАЙ фотоэтюд.

Амитанай дүрсэтэй час

«Байгал» гостиницын зүүн хойто булангай үндэр оройдо алталмал үнгөөр толорһон шэнэ час арбан хоёр сохино. Тэрэ 2 х 2 метрэй хэмжээтэй, энэмнай Агууехэ Октябриин һайндэрэй бэлэг.

Энэ часай онсо илгаань юун бэ? Буряадаймнай элинсэг хулинсаг эртэ урда сагһаа хойшо жэлэй арбан хоёр һарые амитанай нэрээр нэрлэн тэмдэглэдэг байгаа. Ама сагаан хулганаһаа эхилээд, газарай гани бүхэ гахай хүрэтэрөө арбан хоёр амитанай дүрсэ мантан томо часай шэмэг болоно. Үг гарбалымнай удхалан тоолодог байһан жэлэй арбан хоёр һарын нэрэ иигэжэ эндэ мүндэлбэ.

МАНАЙ КОРР.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хүдэлмэришэдэй халаанииc һурагшад» — түрүү бэшэг. «Ерээдүйгөө хараалан» — В. Шантахановай статья. «Республикымнай нэгэ үдэр» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Шиидхэбэри ба хэрэг» — М. Хензыхеновэй статья. «Ажал хүдэлмэриин үндэртэ» — Р. Макальскаягай статья. «Свердловскдо — 250 жэл» — В. Стариковай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: «Нүхэр тухайгаа хөөрөөн» — С. Долговой статья. «Нютагай Соведүүдтэ» — суглуулбари. «Ноябриин 19 — Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин үдэр» — фоторепортаж. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Болгариин дэбтэр» — В. Харахиновай очерк.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — **Үнгэтэ телевидени.** Һурагшадта — «Будильнигай» программа. 13.40 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 14.40 — һурагшадта — «Ребята с нашего двора» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 15.20 — **Үнгэтэ телевидени.** «Хүгжэмтэ киоск» 15.50 — **Үнгэтэ телевидени.** «Кино-аяншалагшадай клуб». 16.50 — 17.00 — Забһарлалга. 17.00 — Ракетнэ сэрэгэй ба артиллериин үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга. Стратегическэ шэглэлтэй ракетнэ сэрэгүүдэй Ахамад командалагшын нэгэдэхи орлогшо генерал-полковник М. Г. Григорьевой үгэ хэлэлгэ. 17.15 — **Үнгэтэ телевидени.** Уран һайханай гимнастикаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. Нидерландһаа дамжуулга. (Суранзан бэшэлгэ). 17.45 — «Улас хоорондын панорама». 18.15 — **Үнгэтэ телевидени** «Манай хүршэнэр». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Экранда — кинокомеди». «Волга-Волга» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ харуулна:

22.10 — Циркын программа. «Басагад, коньки ба баабгайнар».

«Орбита» харуулна:

23.30 — «Газар дэлхэйн залуушуул». Эдэндэ зорюулагдаһан дамжуулга. 00.15 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.45 — **Үнгэтэ телевидени.** Уран һайханай гимнастикаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. Нидерландһаа дамжуулга. (Суранзан бэшэлгэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

20.20 — «Үүрэй сагта саазалагдаба» — уран һайханай фильм. 21.40 — Концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.